

7 Haziran 2025 Cumartesi • Sayı: 179

evrensel

ekmek ve gül

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

@ekmekvegul

/ekmekvegul

f

İÇİNDEKİLER

Taleplerimizi birliğimizle kazanacağız.....3	Arzu Erkan
"Hepimizin grevi, hepimizin direnişi".....5	Ali Çelebi
Filler tepişirken çimenler ezilmesin.....6	Nur Doğan
Hastanede iki nesil işçi, iki nesil sömürü.....6	
Cibali Tekel'deki kadın mücadelesini birinci ağızdan dinledik.....7	Aynur Yeşilköy
TİS'te sosyal haklar, zam oranı kadar önemli.....7	
Temizlenen evler, kirli hesaplar.....7	Sibel Kaygusuz
Kadınlar şiddetin görünmez kılıfına karşı8	Berivan Balkay
Şiddetten kaçarken sisteme yakalanmak.....8	
Şiddete, yoksulluğa, adaletsizliğe karşı ayakta kalmak.....9	Nevruz Mersin
Bir "süreç" meselesi.....10	Merve Karataş
İşten atmalar yasaklansın!.....12	Adile Doğan
Kızılçık Şerbeti: Kadın dayanışmasından şeytanlaştırılan kadınlara.....14	İlke Işık
Mülteci öğrenciler görünmez kılınıyor.....15	Arzu Kaymak Savaş
Güvencesizlikle temizlenen sınıflar.....15	Aysun Güngör
"Tatil budur!".....16	
"Oysa tatil temel haktır".....16	
Sinema, bowling, buz pateni hayali.....16	
Sırlarım İpte Aslı Kaldı Balım.....17	Sevil Aracı
Aile yılı ağzımızın tadını kaçırdı.....18	Fatma Koç
İtaatkar nesil ve kız okulları.....18	Hazal Vayıcı
"Doğal olanın" zorbalığı.....19	Günseli Uğur
Bir sezaryen tartışması.....19	Birsan Seyhan
Halimiz Yusuf, Yusuf.....20	Filiz Gür
Halil İbrahim sofrasından değil un çorbasından.....20	Cemre Kavuker
Kuşatmaya karşı kurtuluşu tartışıyoruz.....21	Didar Geyik
Dans, mücadele, dayanışma.....21	Meriç Yalçinkaya
SAĞLIK.....22	
KİTAP.....23	
SINIRLARIN ÖTESİ.....24	

Yaz ortasında üşümemek için...

Sennur Sezer, "Yaz ortasında üşümek" isimli şiirinde yeni bir geçiş ve içimizi ısıtan güneşi müjdelere kıstan kalan yükün ağırlığını da kelimelere döker. Kelimeler geçirdiğimiz çetin kış gecelerini ve üzerimizde bıraktığı yorgunluğa şahitlik eder.

Sahi ne kıştı, ne bahardı ama...

Geçirdiğimiz birkaç ay yıllara bedel oldu. Dünyanın hali, memleketin ahvalı peyderpey havadislerle bize "gong" niteliğindeydi.

Değişiyor, her gün her dakika değişiyor içinde yaşadığımız süreç. Önümüzdeki on yılı bile bize dikte eden iktidar ve koruduğu sermaye, orta vadeli planlarını uzun vadeye de yayıyor belli ki. Oysa orta vadede bile başımıza gelmeyen kalmadı. Başımıza gelenleri satır satır kadınlar yazdı,

çizdi Ekmek ve Gül'e. Peki başımıza gelenler nereden geliyor? Neden geliyor?

Bunları tartışıyoruz, önümüzdeki süreçte en çok da bunu tartışmaya devam edeceğiz. Ne yaşadığımızı biliyoruz. Neden yaşadığımızı ve nasıl değiştireceğimizi de hep birlikte tartışacağız.

Dergimizin haziran sayısı yazın habercisi ve yeni mücadele dinamikleri geliştirmenin bir aracı olsun. İşçilerin, emekçilerin hakları için mücadele ettiği; güvencesiz çalışmaya, işten atmalara kalın kalın kırmızı çizgiler çizdiği haziran sayımız, sermaye ve devletin politik olarak attığı adımları da teşhir ediyor, önümüzdeki süreçte rota çiziyor.

Şimdi kız kardeşler, yaz ortasında üşümemek için kolları sıvama

vakti. Yaşamak için, emeğimiz için, özgürlüğümüz için harekete geçme vakti.

Sennur Sezer'in şiirini bir de şöyle ilikleyelim:
*Kar durdu
Yaslı bir köylü yüzüyle
Bezgin ve dinç
Doya doya gülmemişliğin dinçliği
belki bu
Belki hep borçlu olmanın*

*Kar durdu
Bir çocuğun ilk kımultısı gibi
Beklemede bıraktı sessizliği
Gün -o hep buruşturup attığımız-
gün
Üstünde yarım bir söz
İşliya durdu: Sev..
Kar durdu*

*Durdu saatleri kuşkunun
Karın üstünde yarım bir ayak izi
Bir silik söz: Belki... yarın*

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Pexels

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük **EVRENSEL** Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal
Sorumlu Yazışları Müdürü: Sadık Murat Uysal

Yönetim Yeri: Adres:
Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul
Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolgören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

“Barajsız sendika, yasaksız grev, güvenceli iş”

Taleplerimizi birliğimizle kazanacağız

Arzu Erkan

Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Ekonomi politikalarını ucuz emek üzerine inşa eden saray rejiminin kadınlara reva gördüğü çalışma ve yaşam koşulları verilerle ortada. Üstelik, ilan ettikleri orta vadeli programdan taviz vermeyeceklerini her fırsatta yineleyerek, sömürünün katmerleneceğini de açıkça dile getirmekte hiçbir beis görmüyorlar. Bu cüreti kadın işçilerin örgütsüzlüğünden aldıkları aşkar. Bu durum hoşnutsuzluk ve öfke kadar kadın işçiler içerisinde sendikalaşma, örgütlenme eğilimi de artıyor. Bunu görmek için sadece son bir yıla bakmak bile kafi.

Öfke kadar örgütlenme eğilimi de artıyor

2024 yılında, Erdoğan-Şimşek programının hedefleri doğrultusunda ücretleri baskılanan, yaşam ve çalışma koşulları ağırlaşan işçilerin, lokal de olsa yaygın mücadelelerine tanıklık ettik. Ağırlıklı olarak ücretlere zam talebiyle gerçekleştirilen eylemler; sendikasız iş yerlerinde fiili grevler şeklinde gelişirken, sendikali iş yerlerinde ise geçmiş yıllara oranla

daha fazla yasal grev yaşandı. Bu süreçte sendikalaşma nedeniyle yaşanan işten atmalar sonrası gelişen direnişleri de not düşmemek olmaz. Direnişe geçen iş yerlerinde ise işçi kadınlar hep ön saf-lardaydı. İşçilerin hak talepli giriştikleri bu mücadeleler 2025 yılında da artarak devam ediyor. Geçtiğimiz hafta İzmir Büyükşehir Belediyesinde çalışan 23 bin işçi eşit işe eşit ücret talebiyle greve çıkmıştı; TPI’da insanca yaşanabilir bir ücret talebiyle başlatılan grev ise sürüyor.

Elimizden alınan haklar, ağırlaşan koşullar

Sendikalaşma nedeniyle yaşanan işten atmalar, erteleme adı altında yasaklanan grevler, ülkemizde sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakkının kullanımı önündeki yasal ve fiili engelleri bir kez daha gözler önüne sererken, bu engellerin ortadan kaldırılması mücadelesinin zaruriyetini de ortaya koydu. İşçi sınıfının mücadele tarihi, sermaye iktidarlarının sınıfın mücadele ile kazandığı yasal haklarının kullanımını engellemek için nasıl da her yolu denediğinin örnekleri ile dolu.

İşçi sınıfının bugün içerisine itildikleri

Veriler ortada

Türkiye’de kadın işsizliği oranı Avrupa Birliği (AB) ortalamasının iki katına yakın. EMAR 2025 yılı Kadın Emeği Raporu’na göre, Türkiye’de her on kadından sadece üçü çalışma yaşamında. Çalışma yaşamındaki kadınların da yüzde 20’ye yakını yarı zamanlı işlerde çalışıyor. Ve her 10 kadından sadece ve sadece bir sendikali.

Kadın çalışanların ortalama gelirinin erkeklerin ortalama gelirinin yüzde 19 gerisinde olduğunu Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) bile gizleyemiyor artık.

insanlık dışı çalışma ve yaşama koşulları ile dün mücadele ile elde ettikleri, yasal güvenceye kavuşturdukları demokratik ve sendikal haklarının ellerinden alınmış olmasının dolaysız bir bağı var.

Türkiye’de 16,9 milyon ücretli çalışanın yüzde 14,97’si sendika üyesi. 2,5 milyon sendikali işçininse 610 bini kadın. Sendikali işçiler içerisinde ise sadece yüzde 8’i, yani 1 milyon 350 bini toplu iş sözleşmesi hakkında yararlanabiliyor.

Toplu iş sözleşmesi hakkını elde etmiş işçi sayısı bu kadar düşük olduğu içindir ki ülkedeki genel ücret seviyesi asgari ücrete kadar gerilemiş durumda. DİSK-AR’ın araştırmasına göre asgari ücret ve yüzde 10 fazlasını alan işçi sayısı 8,5 milyon. Asgari ücretin açık sınırların gerisine düştüğünü düşündüğümüzde, ücretli çalışanlarının yarısından fazlasının mutlak açlıkla yüz yüze olduğunu söyleyebiliriz. Kazanılmış hakların gasbı da eklendiğinde bu tabloyu tersine çevirmenin tek bir yolu kalıyor o da birleşik mücadele!

Kampanya birleşik mücadelenin harcı

Emek Partisi’nin ocak ayında Gebze’de kurulu Green Transfo grev alanında ilan ettiği “Barajsız Sendika, Yasaksız Grev, Güvenceli İş” kampanyası, sendikal hak ve özgürlüklerin kazanılması için bu birleşik mücadelenin ete kemiğe bürünmesi hedefini taşıyor. Bu amaçla aylardır işçiler içerisinde geniş bir aydınlatma faaliyeti sürdürülürken sendikal yasaların demokratikleştirilmesi talebinin sınıfın ortak bir talebi haline gelebilmesinin zemini güçlendirilmeye çalışılıyor. ➡

Fotoğraf: Evrensel

İş Kanunu ve Sendikalar Kanunu, içeriği itibarıyla ucuz emek gücüne dayalı üretim modelini desteklemekte, birçok esnek çalışma modelini

içermekte ve üstelik sendikal örgütlenmeyi alabildiğine zorlaştırmaktadır. Bu kanunlarda değişiklik içeren bir yasa teklinin de Meclise sunulacağı kampanyayla, Türkiye’de ilk kez yüz binlerce işçinin imzasıyla, onlarla hazırlanmış bir yasa teklifi Mecliste gündem edilecek. Kampanyanın başladığı ilk günden bugüne de bir şeyin altını çiziyoruz. Bu taleplerin elde edilmesi ve yasal güvenceye kavuşturulması için iş yerlerinden başlayan yaygın, kitlesel, birleşik bir mücadeleye ihtiyaç var.

İşçi sınıfından kadınların bilinç ve örgütlülük düzeyini düşündüğümüzde, kampanya kapsamında formüle edilen taleplerin öncelikle mücadele içerisine girmiş kesimleri tarafından sahiplenildiğinin altını çizelim. Diğerleri henüz geriden gelmekle birlikte hak mücadelesi içerisine girmiş, bu mücadelede öne atılmış unsurları açısında da talepleri elde etmek elzem.

İşçilerin özgürce sendika seçme hakkı açısından işkolu barajının kaldırılmasının nasıl acil bir talep olduğunu en iyi Urfa Özak Tekstil işçisi kadınlar biliyor örneğin. Özak Tekstil işçileri patron yanlısı, işbirlikçi Öz İplik-iş Sendikası’ndan istifa ederek BİR TEK-SEN’e üye olmuştu. Burada, kadın işçiler özel hayatları ve aileleri ile tehdit edilerek sendikadan istifaya zorlanmış, bu tehditlere boyun eğmediği için de bir kadın işçi işten atılmıştı. Atılan arkadaşlarının geri alınması talebiyle işi durduran işçilerse karşılarında Urfa Valisini, jandarmayı, il müftüsünü buldular. Özak işçileri dile kolay 80 gün her türlü baskıya, şiddete rağmen sendika hakkı için direndiler.

Türkiye’de 20 işkolunda 102’si 7 konfederasyona bağlı 133’ü bağımsız toplam 235 sendika var. Bunların sadece 67’si işkolu barajını geçerek, toplu iş sözleşmesi yapma ehliyetine sahip.

İşkolu barajı işçilerin özgürce sendika seçme hakkını ellerinden alırken, aynı zamanda onları sermaye ve siyasi iktidar açısından “makbul” kabul edilen sendikalarda örgütlenmeye de mecbur bırakıyor. O nedenle işkolu barajı kaldırılmalı, işletme ya da iş yerinde en çok üyeye sahip sendika yetkili sendika kabul edilmelidir. Birden fazla sendikanın olduğu yerlerde ise yetki referandumla belirlenmelidir.

‘Sendikalı olmadığımız için hâlâ 12 saat çalışıyoruz’

İşkolu barajı sorunu tekstilden gıdaya, iletişim işkolundan cam işkoluna birçok iş yerinden kadın işçilerin karşısına çıkan önemli bir engel. Haklarını koruyup geliştireceğini düşündüğü, daha demokratik bir sendikal anlayışa sahip sendikalarda örgütlenen kadın işçiler, baraj engeline takılıp örgütlenmesini tamamlayamadığı gibi, toplu sözleşme de imzalamıyor.

Kampanya çerçevesinde yan yana geldiğimiz bir Tayaş Gıda işçisi kadının söyledikleri bu açıdan çarpıcı. DİSK’e

bağlı Gıda-iş Sendikası’nda örgütlenmek istediklerini aktaran kadın işçi, patronun sendikalaşma tartışmalarından haberdar olur olmaz sendikanın işkolu barajını aşmadığını fabrikada yayararak, üye olmak isteyen işçilerde “sözleşme imzalamaz” duygusunu hakim kıldığını ifade ederek, sendikalaşma girişiminin daha başlamadan sekteye uğradığını belirtiyor. Kadın işçi “Sendikalı olmadığımız için hâlâ günde 12 saat, asgari ücrete çalışıyoruz” sözleriyle özetliyor koşullarını.

Yetki tespit davalarının uzaması örgütlenme hakkına balta

İşkolu barajını aşmış bir sendikada örgütlenen, iş yerinde çoğunluğu da elde etmiş kadın işçilerin karşısına çıkan bir diğer engel de patronun yetkiye itirazı. Temel Conta’da, Portakal Plastik’te, Mersen’de, Mitsuba’da... Adını sayamayacağımız çokça iş yerinde, patronun yetkiye itirazının sözleşme sürecini durdurmasının sonuçlarını kimi kez işten atma, kimi kez zorla sendikadan istifa ettirme şeklinde yaşadık kadın işçiler. Yetki tespit davalarının uzun sürmesini lehlerine çeviren patronlar, çoğu yerde davalar sonuçlanıncaya kadar sendikalaşmayı dağıtmayı da başardılar.

Mitsuba’da sendikaya üye olan 11 işçinin işten atılması üzerine üretimi durdurarak fabrikayı işgal eden işçilerin, patronun “Sendikayla masaya oturacağız” sözü üzerine eylemlerini sonlandırdığını, sözünü tutmayan patronu TİS masasına oturtmalarının beş yıl sonra mümkün olduğunu tüm işçilerin bilmesi gerekli. Yetki tespit davası Mitsuba’da beş yıl sürerken en erken sonuçlananın -üstelik de yasada dört ay içinde sonuçlanır demesine karşın- iki buçuk yılda sonuçlandığı gerçeği, TİS imzalayabilen işçi sayısının neden 1 milyon 350 binle sınırlı olduğunu da ortaya koyuyor. Yani, Mitsuba işçisi kadınların kampanya imzalarını makine makine gezerek toplaması boşuna değil! Ya da Temel Conta işçisi kadınların grev çadırında kampanya kapsamında akademisyenlerle bir araya gelerek yaptıkları toplantıda altını çizerek “Yetkiyi alıyorsun patron tanımıyor. Böyle olmamalı. Yaptırım olsa hiçbir işçi örgütlenmeden durmaz. Bütün

işçiler örgütlenir, bütün işçiler hakları için sokağa dökülür” demesi bir deneyimden süzülüp geliyor.

Sendikalaşma hakkı anayasal olarak güvence altına alınmış bir hak, sendikalaşma nedeniyle işten çıkarma ise suç. Ama gerçekte yaşananlar, patronların bu suçu işleme özgürlüğü, bize bu cümleyi tersten kurmamız gerektiğini gösteriyor. Patronların bu keyfi ve hukuksuz işten atmalar karşısında hiçbir yaptırımla karşılaşmaması pervasızlıklarını da artırıyor. Artık, iş yasasında tazminatsız feshi düzenleyen 25/II maddesiyle -ahlak ve iyi niyet kurallarına uymadığı gerekçesiyle- işten çıkarma bir cezalandırma biçimi olarak olağan bir uygulamaya dönüştü.

Özak örneğinde olduğu gibi 25/II maddesi patronlar tarafından bir cezalandırma biçimi olarak kullanıldığı kadar özellikle kadın işçileri “Seni ahlaksızla suçlarım” yönlü tehditlerle sendikadan istifaya zorlamanın bir aracına da dönüştürülüyor. Çünkü biliyorlar ki kadınların bu tür bir iddia karşısında azımsanmayacak bir bölümü her türden şiddete açık hale gelecekleri kaygısıyla mücadeleden alı konulacak. İşten atılmak, iftiraya maruz kalmak karşısında direnişe geçmenin kadın işçiler açısından hiç de kolay olmadığını biliyor patronlar. “Neden üye oldun?”, “Neden bu işlere bulaştın?”, “Ne işin var senin direnişte?” gibi sorular bir mücadelenin parçası olmadan önce kadın işçilerin ardında bırakması gereken sorular ki bunun hiç de kolay olmadığını biz kadınlar yaşamlarımızdan gayet iyi biliyoruz.

Bu nedenledir ki sendikalı, sendikasız, tam zamanlı ya da yarı zamanlı hangi biçimlerde çalışırsa çalışsın tüm kadın işçilerin en çok sahip çıktığı ve en yakıcı diye tarif ettikleri talep “iş güvencesi.” Çünkü iş güvencesinin anayasal olarak da güvence altına alındığı bir durumda kadın işçilerin mücadeleden geri durmaları söz konusu bile olamaz.

‘Ah keşke’ diyen de var çevresinden imza toplayan da

Patronların keyfi ve hukuksuz işten atmalarının son bulması, İş Kanunu’nun 25/II maddesinin yeniden düzenlenmesi,

feshin biçimine bakılmaksızın her işçinin kıdem tazminatını alabilmesinin sağlanması, işten çıkarmaların iş yeri kurul kararları, belirli yasal izinlere ve teminata bağlanması, sendikal örgütlenme başladığında ise geçerli feshin yasaklanması gibi talepler tüm işçiler gibi kadın işçilerin de talebi. Bu talepler gerçekten elde edildiğinde kadın işçilerin sendikalara üye olmakta tereddüt yaşamayacağı ortada. O yüzden, imza verirken “Ah keşke” diyen de var, iş yerinde imza toplamaktan çekinirken mahallesinde komşularını gezip imzasını alan da. Sendikalaşmanın önündeki en büyük engelin “işten atılma kaygısı” olduğunun altını çizen de.

İşçiler grev yasaklarına karşı geldi

Kampanyanın başlangıcının yapıldığı dönem aynı zamanda metal işkolunda grev yasağına rağmen GE Grid Solutions, Hitachi Energy, Schneider Electric, Artaş Kriyojenik’te “Anayasa’ya aykırı bu kararı tanımıyoruz” diyerek fiili grevlerin sürdürüldüğü döneme denk gelmişti. Sayıları az da olsa dört işletmeden de kadın işçiler, Cumhurbaşkanının yasak kararının yırtılıp atılması mücadelesinin bir parçası oldular. Fiili grevler bir aya yakın sürerken işçiler ciddi kazanımlar da elde etti. AKP’li yıllarda yasaklanan 22 grevle 200 bin işçinin özgür toplu pazarlık hakkı elinden alınmış, işçiler sefaletle terk edilmişti.

Grev yasaklarının anayasadan bütünüyle çıkarılması, grev hakkının kapsamının genişletilmesi kampanyamızın diğer önemli talepleri arasında. Grev hakkının uygulamada nasıl zorluklarla karşılaştığını, patronların grevi kırmak için nasıl yollara başvurduğunu As Plastik ve Portakal Plastik grevleri ile yeniden gördük. Grev kırılcılığını engellemek için içeriden malzeme çıkarmaya çalışan kamyonun önüne dikilmekte hiç tereddüt etmeyen Portakal Plastik işçisi kadınların direnci de hala hafızalarımızda.

Biliyoruz ki sendika, grev ve toplu sözleşme hakkı önündeki engellerin kaldırılması için birleşik bir mücadeleye ihtiyaç var. “Barajsız Sendika, Yasaksız Grev, Güvençeli İş” kampanyası ile amaçlanan; sadece mücadele içerisine girmiş ya da mücadelede öne atılmış kadın işçilerle sınırlı olmayan, bugün işçi kadınların geniş kesimleri içerisinde yaygın bir aydınlatma faaliyeti sürdürmek.

Evet bu talepler yakıcı, bu talepler acil. İnsanca bir yaşam ve çalışma koşullarını elde edebilmek açısından da zaruri. Ama, her bir fabrikada, her bir iş yerinde bu talepler için yan yana gelmeden ve bu talepler için birliği tüm işkollarına, tüm ülkeye yaymadan elde edilmesi de kolay değil. Her biri bir mücadele konusu. 16 Haziran’da kanun teklifini Meclise sunmaya hazırlanırken tek bir gün bile boş geçmeden daha çok kadın işçiye ulaşmak için kolları sıvayalım. Kampanyamız bu talepler uğruna mücadele için güçlü bir başlangıç olsun, kazanana kadar mücadeleye devam!

Toros Tarım İşçilerinin grevinde dayanışma tablosu:

“Hepimizin grevi, hepimizin direnişi”

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Ali Çelebi
Mersin

Mersin’de Toros Tarım fabrikalarında çalışan ve Petrol-İş Sendikası’na üye işçilerin patronun düşük zam dayatmasına karşı greve çıkmasının ardından grev alanı aynı zamanda dayanışma alanına dönüştü.

Adana’nın Ceyhan ve Mersin’in Akdeniz ilçelerinde faaliyet gösteren Tekfen Holding’e bağlı Toros Tarım fabrikalarında çalışan ve Petrol-İş Sendikası’na üye 213 işçi, patronun düşük zam dayatmasına karşı 21 Mayıs’ta greve çıktı. İşçilerin yüzde 137 oranındaki zam talebine karşılık, patronun yalnızca yüzde 52.5 zam önerisi üzerine başlayan grevde işçilerin eşleri ve çocukları da greve aktif destek veriyor. Özellikle Mersin Akdeniz’deki fabrikanın önünde kurulan grev çadırında hayat, dayanışma ile devam ediyor.

Kadınlar çocuklarıyla birlikte grev alanında direnişe güç katıyor. Çocuklar çizdikleri resimleri tel örgülere asıyor, kadınlar evde yaptıkları yemekleri grev alanına getirerek işçiler ve ziyaretçilerle paylaşıyor. İşçi eşleri ve anneleri, hem yaşadıkları ekonomik sıkıntıları hem de greve olan inançlarını anlatıyor.

“Bu sefalet ücretine karşı direnmekten başka çaremiz yok”

Direniş alanında konuştuğumuz Ayşegül Doğan Üzülmaz “Ben de SSK’lı bir işçiyim. Mersin Şehir Hastanesi’nde özel bir şirkette raportör olarak çalışıyorum. Evde sadece ben çalışıyorum çünkü eşim grevde. Kaç ay süreceğini bilmiyoruz. Tek çocuğumuz var, kreşe gidiyor. Kreş masraflarını nasıl karşılayacağımı düşünüyorum sürekli. Ekstra bir gelirimiz yok. Kayınbabamın evinde onlarla beraber oturuyoruz, kira ödemiyoruz ama yine de geçinemiyoruz” diyor.

“Aldığımız para ilk gün eriyor, ertesi gün yoksuluz” diyen Ayşegül kalabalık bir ailenin masraflarının çok olduğunu ve masraflara yetişemediklerini anlatıyor.

“Sendikanın ne kadar önemli olduğunu anladım”

“Ben 20 yıllık tecrübeyle çalışıyorum ama aldığım maaş asgari ücretin sadece 2 bin lira üzerinde. Çalışma şartları ağır, sendikamız yok. Bu grevde sendikanın ne kadar önemli olduğunu anladım. Eşim ve arka-

İşçi eşi Özlem Yetim: Üç çocukla, tek maaşla geçinmek imkansız

“Eşime destek için buradayım. Üç çocuğum var, ikisi okuyor. Evimiz kira, 10 bin lira ödüyoruz. Ağustosta kira sözleşmemiz bitiyor, bakalım ev sahibi ne kadar zam isteyecek. Ben ev hanımıyım. Çocukları bırakacak kimse olmadığından çalışmıyorum. Bu yıl kreşe göndermek istedim ama devlet kreşlerinde dört yaş altı grubu yok.

Özel kreşlerse çok pahalı. Market alışverişine çocuklarla giremiyoruz; bir şey isterler de alamayız diye. 3 çocukla gerçekten çok zor” diyen Özlem, Cumhurbaşkanı’nın “en az üç çocuk” çağrısını hatırlatarak, “Çocuk doğurmak kolay ama geçindirmek, okutmak, giydirmek çok zor. Yardım için birçok yere başvurdum. Eşimin asgari ücretin biraz üstünde maaş alıyor, yardım edemeyiz” dediler. Hani asgari ücretin altında ve

sigortasız çalıştırmak yasaktı, asgari ücretin altında bir gelirimiz olursa ancak böyle yardım alabiliyorduk. Yani yasaları kendileri çiğniyorlar. Bu günün koşullarında 30 bin lira geliriyle nasıl geçinelim” diye soruyor.

Ücretsiz kreş acil talep

“Doğalgazımız yok, odun sobası kullanıyoruz. Geçen kış odun kömürü bile torba torba zar zor aldık.

Battaniyeyle ısındığımız zamanlar oldu. Çocuklarımı kimi zaman anneanneleri, kimi zaman dayıları, amcası destek oluyor. Tek kişinin çalışmasıyla geçinmek zor, bu yüzden ücretsiz kreş her mahallede olmalı ki bizler de çalışabilelim. Çocuklarımızın geleceği için buradayım.”

“Aynı sofrada buluşuyoruz, hakkımızı da birlikte alacağız”

Perihan Üzülmaz de oğlu için direniş alanında: “İnşallah çocuklarımız bu mücadeleden zaferle çıkar. Asgari ücretle geçinmek imkansız hale geldi. Gençlerin önü kapalı, güven kalmadı. Dizimden ameliyat oldum ama randevu alamıyorum. Çalışıyoruz ama karnımız doymuyor, insanlar yoksul ama birileri de sefada yaşıyor. Bu nasıl bir dünya. Yardımlaşarak bu işin altından kalkacağız. Bugün evde yaptığımız yemekleri grev alanına getirdik, hep birlikte yedik. Aynı sofrada buluşabiliyorsak hakkımızı da birlikte alacağız. Çocuklarımızı haklı, kazanacaklar.”

daşları en azından itiraz edebiliyor. Ben de bu yüzden buradayım; ailem için, çocuğum için, geleceğimiz için” diyen Ayşegül, insan onuruna yaraşır bir hayat istediklerinin altını çiziyor.

“Eğitim sistemi çökmüş, sağlık sistemi aynı. Devlet okullarında 45-50 kişilik sınıflarda çocuklarımız ne kadar eğitim alabilir ki? Zenginlerin çocukları özel okullarda ya da etütlerdeyken benim çocuğum neden

böyle bir eğitime mahkum ediliyor? Sosyal medyada paylaşım yaparak, komşularımla konuşarak destek çağrısı yapıyorum.

Elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Bu sadece Toros Tarım işçilerinin değil, bütün emekçilerin mücadelesidir. Bu grev örnek olmalı. Ekmek ve Gül dergisini de ilk kez sizden duydum, bundan sonra takip edeceğim. Sesimize ses olduğunuz için teşekkür ederim.”

“Oğlum için direnişin yanındayım”

Konuştüğümüz Özgül Yalçın, “Eşim bu fabrikadan emekli, şimdi de oğlum burada çalışıyor. Direnişe destek vermek için buradayım. Oğlum nişanlı ama düğün yapamıyoruz. Eskiden bir kişi çalışır, geçirdik. Şimdi iki kişi çalışıyor, yine de düğün planı bile yapamıyoruz. Emekliyiz, eşimle toplam 21 bin lira maaş alıyoruz. Biz de fazla destek olamıyoruz. Önümüzü göremiyoruz, hiçbir şeyi planlayamıyoruz. Gücüm yettiğince oğluma ve arkadaşlarına destek olmaya devam edeceğim. Herkese çağırım: Bu haklı mücadeleye destek verin” diyor.

“Torunuma destek için kuru ekmek topluyorum”

85 yaşındaki Teslime nene de direniş alanında. O da torunu için dayanışmayı büyütenlerden: “Eniştemin yanında kalıyorum. Torunuma destek olmak için geldim. Tembel adamı sevmem, torunum çok çalışkan ama hakkını vermiyorlar. Ona moral olsun diye geldim. Mahallede, sokakta kuru ekmek topluyorum, hayvan yemi diye satıyorum ki hayatına bir katkı olsun. Bizi bu hale getirenler utansın.”

Fotoğraf: Freepik

Hastanede iki nesil işçi, iki nesil sömürü

Bir sağlık işçisi İzmir

Merhaba, ben hastanede temizlik işçisiyim.

2016 yılından bu yana aynı iş yerinde çalışıyorum. Bizim dönemimizde işe alımlarda dikkat ettikleri husus, 35 yaş üzeri ve genelde de eşinden boşanmış veya eşini kaybetmiş kadınların işe alınmasıydı. Bizler o zamanlarda çok fark etmesek de yine de bu yaş grubu ve eşinden boşanmış insanları işe alınması hoşumuza giderdi. Çünkü bu insanların ayaklarının üzerinde durması gerektiğine ve maddi olarak yaşam içerisinde bir yer edinmeleri gerektiğine inanıyorduk.

Yıllar sonra, 2021'de pandemi sürecinde yeni elemanlar işe alındı. Bizler, kurumun yöneticilerinin gerçek niyetlerinin ne olduğunu ancak İŞKUR'dan giren arkadaşları görünce, yani 20 yaş civarlarında, kendine güvenen, bilgili, eğitim seviyesi yüksek, modern giyimli olan arkadaşlar aramıza geldiğinde anladık. Haklarımızın gasp edildiğini, kölece çalıştırıldığımızı fark ettik.

Düşünün ki herhangi bir makyaj, ruj vs. sürmek yasaktı; elimizde herhangi bir takı, toka, yüzük, küpe, herhangi bir aksesuar yasaktı. Mola verip çay içmek kesinlikle yasaktı. Yakının geldiği zaman onunla ilgilenmek yasaktı. Duvarları, kapıları, pencereleri didik didik, ince ince temizlettirirlerdi. Ama bizim İŞKUR üzerinden gelen arkadaşlarımız geldikten sonra, bu kadar baskının haksızlık olduğunu ve beraber hareket edip bazı şeyleri düzeltebileceğimizi anladık. Sonra işlerin rengi değişti.

Aslında kurum daha ucuza, daha fazla işe ve paraya ihtiyacı olan, daha fazla muhtaç olan bizleri daha kötü şartlarda çalıştırmak için tercih ediyordu. Yeni gelen ekiple yine bu gençlerin İŞKUR üzerinden daha ucuza çalıştırmak üzere geldiklerini gördük. Ancak taleplerimiz ortak. Keza uzun saatler, güvencesiz bir şekilde çalışıyoruz. Bunlara karşı mücadele etmemiz ise şart.

Nur Doğan İzmir-Karşıyaka

İzmir'de belediye işçilerinin 29 Mayıs'ta başlayan grevi aslında temizlik işçileriyle birlikte kentin görünmeyen emeğini görür kıldı. İzmir'de grev sona erdi, baskı ve kuşatmayla sözleşme imzalandı. İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı İZELMAN, İZENERJİ ve Egeşehir'de çalışan 23 bin işçiyi ilgilendiren sözleşme imzalandı. İlk 6 ay için yüzde 30 zam, ikinci 6 ay için yüzde 17 enflasyon farkı üzerine yüzde 2 refah payına imza atıldı. 7 gün süren grev boyunca işçiler hedef gösterildi, aldıkları ve istedikleri ücretler üzerinden manipülasyonlar yapıldı. Grev boyunca işçilerle sohbetlerimiz işçilerin hayal kırıklığını belgeledi.

Bu işçilerden biri, yaşadığı öfkeyi ve hayal kırıklığını anlatırken belediye yönetiminin işçileri düşman gibi göstermeye çalıştığını, oysa kendilerinin yalnızca haklarını talep ettiğini söylüyordu. Konuştuğumuz işçinin grevde oldukları

“Çalışan ve üretenin hakkını savunalım. Ranta değil, emeğe destek verelim.”

gün, belediyenin “para yok” bahanesine rağmen İŞKUR üzerinden asgari ücretle 500 işçi alımı yaptığını belirterek bunun büyük bir çelişki olduğunu vurgulaması dikkat çeken yanlardan biriydi.

Üstelik işçiler maaşlarını dört parçaya aldığını, ama kamuoyunda sanki çok yüksek ücretler talep ediliyormuş gibi algı yaratıldığını ifade ediyordu. İşçiler mücadelelerine destek bekliyordu ve buna çağrı yapıyordu. Tabi bu süreç farklı tartışmaları beraberinde de getirdi.

İşçilerin çağrısı bir kadın dayanışma grubunda paylaşıldığında, CHP'ye yakın bir kadın, sendikaların bu direnişi hükümete karşı da göstermesi gerektiğini, aksi halde inandırıcılığın sorgulanabileceğini söyledi. Grupta yazan bazı kadınlar bu mücadelenin bütünlüklü bir şekilde ilerlemesini savundu. Kadınlardan biri sendikal mücadeleyi tümenden yok saymanın doğru olmadığını, hak arayan işçilere destek vermenin bir top-

lumsal sorumluluk olduğunu ekledi.

İşçilerin karşısında değil yanında saf tutalım

Ekonomik gerçekler ise tartışmaların ötesinde. İzmir'de bir evin kirası, çocukların okul giderleri, temel yaşam masrafları her geçen gün artıyor. Dayanışma grubundaki başka bir kadın, emekli olduklarını, eşinin 45 bin lira maaş almasına rağmen üç kişilik bir evde geçinemediklerini, 20 bin lira kiranın yanı sıra faturaların ve temel ihtiyaçların altından kalkamadıklarını anlatıyor.

Bu süreç, şöyle bir hikayeyi hatırlatıyor: Filler tepişirken çimenler ezilmesin. Hak arayan işçilere karşı değil, onların yanında olalım. Önlerine geçmeyelim, arkalarından yürüyelim. Çünkü refah, ancak ortak mücadeleyle mümkün olabilir. Çalışan ve üretenin hakkını savunalım. Ranta değil, emeğe destek verelim.

Fotoğraf: Evrensel

Temizlenen evler, kirli hesaplar

Sibel Kaygusuz
İstanbul-Tuzla

45 yaşında, iki çocuk annesiyim. On yıldan fazla bir süredir ev işinde çalışıyorum. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği'nin yönetiminde yer alıyorum. Dayanışmanın gücünü dayanışarak öğrendim. Ekmek ve Gül'e daha önce de birçok kez yazmıştım. İşçilerin emeğinin nasıl sömürüldüğünü kendi yaşadıklarım üstünden anlatmıştım. Ev işine giden biri olarak benim gibi emekçi kadınlarla güvenceli, sigortalı çalışabilelim emeğimizin hakkını alabilelim diye bir kez daha yazmak istedim.

Arkadaşımla birlikte temizlik için gittiğimiz bir evde elimizin değmediği, silinmeyen, temizlenmeyen bir yer kalmadığı halde erken çıktığımız için 500 liramız kesildi. Emeğimizi sömüren bu kişi bir de bize "İki gün sonra tekrar gelirsiniz" dedi. Biz teklifi kabul etmediğimizde ise attığı mesajlar bizi çileden çıkarttı. Hiç temizlik yapmamışız, hiç beğenmemiş ve hakkını da helal etmiyormuş. Bu gibi insanlara ceza uygulanmalı. Hem hakkımız olan ücretten kendi kafasına göre kesinti yapıyor, yemek vermiyor hem de haktan bahsediyor.

Tüm işçiler gibi ev işlerinde çalışan biz emekçi kadınlar için güvenceli iş talebimi bir kez daha Ekmek ve Gül aracılığıyla dile getirmek istedim. Bizim de sesimiz olduğunuz için hem Evrensel gazetesine hem de sizlere çok teşekkür ederim.

Fotoğraf: Pixabay

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Cibali Tekel'deki kadın mücadelesini birinci ağızdan dinledik

Aynur Yeşilköy
İstanbul-Sultangazi

Sultangazili kadınlar olarak, Cibali Tekel Fabrikasında sendika başkanlığı yapmış Hatice Görgü ile piknikte bir araya geldik. Hatice ablanın mücadelesini dinledik, o gün yaşadıklarının bugüne benzeyen ya da farklı olan yanlarını konuştuk. Bu deneyimlerin, özellikle pikniğe katılan belediye işçisi kadınlar açısından son derece öğretici olduğunu düşünüyorum.

Döneme dair yaşadıklarını anlatırken pür dikkat dinlediğimiz Hatice ablanın ve arkadaşlarının ilmek ilmek dokudukları mücadelenin sonunda patron yanlısı sendikanın yıkıldığı anın gururu hâlâ gözlerindeydi.

"Sendikal çalışmada istikrarın, kendine ve yol arkadaşlarına olan güvenin vurgusu önemliydi bizler için."

Hatice ablanın; işçiler arasında ayırım yapmadan, işçileri ötekileştirmeden, kendi sorunları etrafında kurulan örgütlülüğün başarıya ulaşmasının önünde hiçbir engel olmadığı vurgusu özellikle dikkat çekiciydi. Kadınların bir araya geldiklerinde nasıl güçlendiğinin, o gücü kendilerinde bir kez hissettiklerinde engelleri nasıl aştıklarının öyküsü Tekel'deki sendikal çalışma.

Ayrıntılı olarak bilmediğim bu süreci, birinci ağızdan dinlemek oldukça keyifli ve yol göstericiydi. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar hesaplayan, karşı tarafın bir sonraki adımında yapabileceği hamleyi önceden tahmin eden ve çözümünü planlayan

bir gücün neleri başardığının öyküsü müthişti.

Sendikal çalışmada istikrarın, kendine ve yol arkadaşlarına olan güvenin vurgusu önemliydi bizler için. Sendikal çalışma yapan kadın arkadaşlarımız, işyerlerine döndüklerinde nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini ya da bulundukları her ortamda mücadele etmenin önemini bir kez daha anlayarak ayrıldılar piknikten.

Soğuğa rağmen keyifle yapılan kahvaltı, çekilen halay bir sonraki buluşmaya dair verilen sözlerle sona erdi. Çok teşekkür ederiz Hatice abla, iyi ki geldin mavi gözlerindeki umut bizlere yol gösterici oldu.

TİS'te sosyal haklar, zam oranı kadar önemli

Bir kadın işçi
İzmir

Ben tek başına çocuğumu büyüten bir anneyim. İmzaladığımız son toplu sözleşmede en mağdur olduğumuz sosyal hak kayıplarından birisi refakat izni ile ilgili madde oldu.

Önceki toplu iş sözleşmesinde refakat iznine ilişkin bakmakla yükümlü olduğunuz kişinin hastalık durumunda altı ay ücretli izin alabileceğinizi belirten bir madde vardı. Bu kez bu

maddeye hastanın ölüm tehdidi, yaşam tehdidi koşulları eklendi.

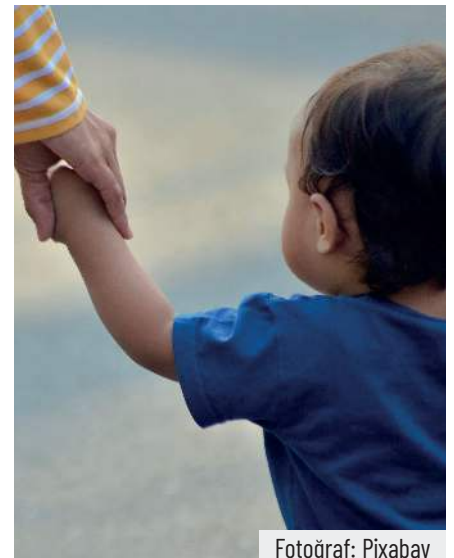
Yani refakat izni hakkımı kullanamıyorum. Hakkım bir kelimeyle gasbedilmiş oluyor.

Çocuğumun kolu bacağı kırılrsa, bakacak kimse yok. Diyelim çocuğum zatürre geçiriyor ya da göz enfeksiyonu var, ölüm tehdidi olmadığı için refakat izni kullanamayacağım. 5,6 yaşındaki çocuğu bu şekilde evde bırakamam. Başında olmam gerekir iyileşene kadar. Ama ölüm tehdidi ibaresi olan bir doktor raporu olmayınca ben refa-

kat izni kullanamıyorum.

Acilen 4857 Sayılı İş Kanunu'nda refakat iznine yönelik bir düzenleme yapılmalıdır. Aksi taktirde tamamen işverenin inisiyatifine bırakılan refakat izni bizim aleyhimize kullanılma-ya devam edilecek.

Gerekli olan düzenleme yapılana kadar refakat izni hakkının toplu iş sözleşmesinde gerçekten ihtiyacımızı karşılamaya uygun şekilde yer almasını istiyoruz. Toplu iş sözleşmelerinde zam oranı kadar önemli sosyal haklarımız için mücadeleden vazgeçmemeliyiz.

Fotoğraf: Pixabay

Kadınlar şiddetin görünmez kılıfına karşı

Son yıllarda kadınlar yalnızca yaşadıkları fiziksel şiddete değil, bu yaşam koşullarına da baş kaldırıyor. Tablo çok net, bu çürümüşlüğe karşı mücadele etmekten başka bir yolu yok kadınların.

Berivan Balkay
İstanbul-Esenyurt

2025 yılının ilk dört ayında 97'si şüpheli olarak kayda geçen toplamda 193 kadın cinayeti yaşandı. Kadınlar bulundukları sokakta, okullarında, iş yerlerinde, evlerinde; ağırlıklı olarak en yakınları tarafından katledilirken Erdoğan-AKP iktidarının kadınlara vaadi, Aile Yılı Tanıtım Programı kapsamında güvencesiz bir yaşamın giderek derinleşmesi olmuştu. Şimdi ise aile on yılı adı altında kadınlara erken yaşta evliliği, güvencesiz ve esnek çalışmayı reva görüyorlar. Bu süreçte kadınların güvenle yaşayabilecekleri alanları gün geçtikçe daraltan iktidar şiddeti görünmez kılmaya çalışırken bu şiddeti kadınların hayatının ayrılmaz bir parçası haline de getirmeye çalışıyor.

Hukukun iki yüzü

Kadınlar bir yandan şiddeti konuşurken bir yandan da cezasızlık politikalarının sürekli artıyor olması gündemlerinde. İktidarın, kadınları kontrol altında tutma çabasıyla, onların yaşadıkları şiddeti sadece bireysel

Fotoğraf: Unplash

bir olay gibi göstermesi ya da 'Karakola gitsek de bir şey değişmiyor, en iyisi kaderimize razı olalım' düşüncesini yayarak şiddeti hayatın doğal bir parçasıymış gibi kabul ettirmeye çalışması, artan şiddetin ne kadar politik olduğunu gösteriyor. Kadınlar şiddetten kaçmak için komşusuna sığınmaya, faillerinden gizli olarak şiddeti ispat etme yükümlülüğüyle video kayıtları almaya çalışarak kendince korunma yöntemleri bulmaya çalışıyor. Kadınlar defalarca kez karakola başvurduğu, defalarca koruma talep ettiği halde yanıtız bırakılıyor ancak sokağa çıkıp "Ölmek, öldürülmek istemiyoruz" dediklerinde kolluk kuvvetleriyle yüz yüze geliyorlar.

Makyaj devlet şiddetini gizler mi?

İstanbul'da özellikle emekçi kadınların yoğunlukla yaşadığı semtlerde hemen hemen her hafta bir kadın cinayeti yaşanıyor. Yoksulluğun, ekonomik ve fiziksel şiddetin yoğun olarak yaşandığı Esenyurt'ta "boşanma aşamasında olduğu eşi tarafından vurulan", "gittiği bir iş görüşmesinde bilmem kaçınıc kattan şüpheli şekilde düşen", "aldığı maaşı eşine vermediği ya da işten sonra yemek yapmadığı için şiddete uğrayan" kadın sayısı tahmin edildiğinden çok. İş yerinde yaşadığı mobbing, taciz yetmiyormuş gibi bir de evinde yaşadığı şiddetle baş etmeye çalışan kadınlar, çıkış yolu bulmakta zorlanıyorlar. Yaşadıkları

şiddetin vücutlarına yansımaları makyaj malzemeleri ile kapatmaya çalışıyorlar. Ancak iktidarın kadın emekçiler üzerindeki şiddetini gizleyecek hiçbir makyaj malzemesi henüz üretilmedi. Kadınlar kapitalizmin kendilerine dayattığı yoksulluk, güvencesizlik ve şiddet sarmalında hayatta kalmaya çalışırken onlara müjde olarak sunulan daha güvencesiz çalışma koşulları, daha derin yoksulluk ve perçinlenen şiddet. Peki kadınlar bunun karşısında ne yapacak?

Çürümüşlüğe karşı çözüm ne?

Bir günde, iki dudağın arasından çıkan bir cümle ile feshedilen İstanbul Sözleşmesi ya da 6284 Sayılı Kanun'un işletilmesi, 4857 Sayılı İş Kanunu'nun eşit ve nitelikli işletilmesi, kadınların yaşam alanlarının devlet eliyle güvenli hale getirilmesi, çalıştıkları iş yerlerinde eşit işe eşit ve insanca yaşanacak ücretler alması kadınlar açısından en temel en insani hakların başında yer alıyor. Ertesi gün işe gidebilecek yol parasını cebinde bulabilmek, çocuklarına okul harçlığı verebilmek; komşusuyla, eşiyle, ailesiyle bir mekanda yemek yiyebilmek lüks değil. Tablo çok net, bu çürümüşlüğe karşı mücadele etmekten başka bir yolu yok kadınların.

Bize borçlu oldukları hayatı kazanacağız

Komşusuna, iş arkadaşına, mahalledeki esnafına güvenemeyen bir toplum yaratmaya çalışıyor iktidar. Ama fabrikasında, yanı başında çalışan kadın arkadaşının evinde yaşadığı şiddete karşı birbirine dayanak oluyor emekçi kadınlar. Hayatın zorluklarına karşı sırt sırta veriyorlar ve bu mücadele eğilimi kadınlara dayatılan sıkışmışlığa karşı gün geçtikçe artıyor. Bize borçlu oldukları hayatı, mücadeleyle söke söke alacağız.

Şiddetten kaçarken sisteme yakalanmak

M.E.
Adana

Size, bu ülkede şiddetten kaçarken başka türlü bir şiddete mahkum edilen kadınlardan biri olarak yazıyorum. Kimliğimi paylaşmadan, sadece yaşadıklarını görünür olmasını istiyorum.

İki çocuğumla birlikte, sistematik bir şekilde şiddete maruz kaldığım eski eşimden kaçarken kalacak güvenli bir yerim olmadığı için devletin sığınmaevine yerleştirildim. Orada yaklaşık altı ay kaldık. Fakat bu süreç, yeni bir travmayla mücadele süreci oldu. Oradaki hayatımız tam bir askeri sistem gibiydi.

Çocuklar için uygun bir ortam yoktu. Kreş odası vardı ama öğretmen yok-

tu. Tüm çocukları toparlayarak küçük etkinlikler düzenledim. O dört duvar arasında biraz olsun nefes almalarını sağlamaya çalıştım.

Devlet sorumluluklarını yok sayıyor

Sonra bir gün, kurum müdürü beni çağırdı. Büyük oğlum on yaşına bastığı için onu sevgi evine yerleştirmeleri gerektiğini söyledi, "Artık ergen, erkek sayılıyor; buraya uygun değil" dediler. Ben ise oğlumun bana ne kadar muhtaç olduğunu, travmaları içinde bir tek bana tutunduğunu söyledim. "Travmaları olan çocuğu tek sığınağından, annesinden nasıl ayırabiliyorsun? Vermem oğlumu" dedim. Fakat ikna edemedim. Çıkmak zorunda bırakıldım.

İki çocukla birlikte iki gece sokakta kaldık. Küçük oğlum zatürreye yaka-

landı, günlerce hastanede yattı. Hâlâ ciğerinde iz var. Kredi başvurusu yaptım, onaylandı. Bir ev tuttum. İçinde hiçbir eşyası olmayan bir çatıya kavuştuk sadece. Bugün hâlâ maddi zorluklarla, çocuklarımla sağlık sorunlarıyla ve devletin yok saydığı sorumluluklarla yaşamaya çalışıyorum.

Sesimizi duyur

Bu mektubu yazma nedenim yalnızca kendi hikayemi anlatmak değil. Aynı yolları yürüten, benzer travmaları yaşayan kadınların sesi olabilmek. Devletin koruma politikaları sadece kağıt üzerinde kalmamalı. Sesimizi duyurun. Bu düzene razı değiliz. Ve susmayacağız.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Şiddete, yoksulluğa, adaletsizliğe karşı ayakta kalmak

“Şiddetin her türlüünü mübah ama bundan kurtulmayı ahlaksızlık olarak nitelendiren bir memleket düzeni içinde Figenlerin hayat hikayelerine sıkça tanık oluyoruz.”

Nevruz Mersin
İstanbul-Tuzla

Figen* kalabalık bir ailenin iki kızından biri. Yaşadıkları yerden bölgedeki sorunlar ve ailesinin kaygılarından kaynaklı göç etmek zorunda kalmışlar. İlkokulu okuyabilmiş sadece ama ortaokulu ve liseyi dışarıdan bitirmiş. Çocuklu, bekar, emekçi bir kadın. Şu an boşanma aşamasında. Yaklaşık yıllardır kurtulmaya çalışıyor eski eşinden. O da bu memlekette yaşayan her kadın gibi boşanmanın getirdiği tüm zorlukları yaşamış ve yaşamaya devam ediyor.

Yıllardır boşanmaya çalıştığı erkek tarafından aldatıldığına, şiddet gördüğüne ve bu erkeğin yasa dışı bahis oynadığına dair belgeleri olmasana rağmen boşanamıyor: uğradığı şiddet “basit yaralama” diye nitelendirilerek faile küçük bir miktar para cezası veriliyor.

İşçi bir kadın olan Figen evliliği yüzünden iş kazası da geçiriyor çalıştığı metal fabrikasında. Uzunca süre kimseyle görüşmüyor, konuşmuyor. “Mücadele etmek gerekiyor” diyor sohbet ederken. “Böyle güçlü kadınların yanında olmak çok büyük bir şans benim için. Belki daha önce tanışsaydık bu yaşadıklarımın birçoğunu yaşamayacaktım ama geç de olsa dayanışmanın gücüyle tanıştım” diyor. Son zamanlarda katıldığı bütün etkinliklerde de kadın derneğini ve kadın mücadelesini sahiplenmesiyle dikkatleri üzerine çekiyor zaten.

Yıllarca kendi ayakları üzerinde durmuş; metalden plastiğe, tıbbi malzemeden kimyasala ömrü fabrikalarda işçilikle geçmiş. Boşanan bir kadın olarak toplum baskısına en büyük şekliyle maruz kalmış, aldatılmış, şiddete uğramış, kandırılmış, yoksulluk çekmiş ama yılmamış, mücadele etmiş ve bugüne gelmiş.

Bir boğaz eksilsin diye...

İlk evliliğini çok küçük yaşlarda, kalabalık olan ailesinin yükünü hafifletmek için yapmak zorunda kalmış. Bekarken de mevsimlik tarım işçiliği ve fabrika işçiliği yapmış. Evlendikten çok kısa bir süre sonra-

Fotoğraf: Freepik

Kadınların boşanma hakkının tasviyesi: Arabuluculuk

Uzun bir süredir iktidarın gündemi, boşanmalardaki artışa karşı aile arabuluculuğu uygulamasını hayata geçirmek. Fiilen kadınlar, şiddete uğradıkları eşlerinden dahi boşanmakta zorluk yaşarken şiddetten kurtulmak için nafaka, tazminat, velayet gibi çeşitli haklarından vazgeçmek zorunda bırakılırken iktidarın önerdiği arabuluculuk sistemi kadınları boşanma ve yaşam haklarına doğrudan saldırı anlamına geliyor. Barolar, kadın örgütleri ve işçi, emekçi kadınlar aile arabuluculuğu uygulamasına karşı itirazlarını dile getiriyor.

Fotoğraf: Evrensel

da tekrar başlamış çalışma hayatı. Hamileliğinin son günlerine kadar çalışmaya devam edip doğumdan sonra bebeği henüz bir aylıkken tekrar işe geri dönmüş. Bu süreçte çocukları olmuş ve evliliğinde yaşadığı kiskançlık, şiddet ve ekonomik sorunlardan kaynaklı boşanmış. Hiç de kolay olmamış tabi süreç. Hatta boşandığı adamın bugün bile ona zarar verebilme ihtimaline karşı yaşadıklarını anlatmaktan çekiniyor: “Herkes iyi kötü yaşadıklarını biliyor. Bunları anlatmam demek, o belanın kulağına gitmesi ve yeniden başıma iş açmam demek” diyerek aslında bir kadının yaşamındaki güvencesizliğin altını çiziyor.

Günde 18 saat mesai

İlk eşinden kurtuluşu medikal ürünler üreten bir fabrikada çalışırken iş arkadaşı-

nın desteğiyle gerçekleşmiş. Uzunca yıllar çalışmış burada: “Çok hijyenik bir yerdi. Ayın elemanı olarak prim alıyordum. Ama boşanma aşamasında izin almam gerektiği için primimi kestiler. Mesailerde tuvalete bile gitmemize izin vermezlerdi. Bir gün bir arkadaşım, tuvalete gitmesine izin verilmediği için bantta altına yaptı.” Kendisi de aynı iş yerinden ustabaşının tacizine ve iftirasına uğradığı için ayrılmış.

Uzunca yıllar düzenini yeniden kurmak ve borçlarını ödemek için çeşitli iş kollarında çalışmış: “Gece vardiyasında fabrikada, gündüzleri de ev işlerine giderek ilk evliliğimden kalan borçlarımı ödedim. İşten çıkınca gündeliğe gittiğime inanmayan bir arkadaşım bir gün benimle geldi. Bütün gün temizlik yapıp gece de tekrar fabrikaya gidince dayanamadı, iş yerinden izin alıp

eve gitti” diyerek anlatıyor 18 saatlik uzun mesailerini.

Yargı eliyle şiddete terk

“Bizim toplumda dul kadın olmak zor, hele bir de çocuklu dul kadın olmak daha zor” diyerek çevre baskısıyla iş yerinde tanıştığı bir erkekle 20 gün içinde nasıl evlendiğini anlatıyor Figen.

İki buçuk ay süren bu kısa evlilik onun hayatından yılları götürmüş. Kredi çekmiş, ev almış, kurmuş hemen düzenini. Evlendikten hemen sonra erkeğin madde bağımlısı olduğunu öğrenir öğrenmez boşanmak istemiş. “Hakim bizi boşamadı, eşim ‘Uyuşturucuyu bırakacağım, tedavi olacağım’ deyince benim konuşmama fırsat vermeden ‘Tedavi için bir yıl süre veriyorum’ diyerek mahkemeyi bitirdi hakim” diye anlatıyor.

“Bırakacak yer olmayınca çocukları paletlerin üzerinde yatırdım”

Evli kalmak zorunda bırakıldığı erkek, çocuklarının olmamasının suçunu Figen’de bulup ona şiddet uygulayınca Figen almış valizini, çıkmış evden. Kendi çabalarıyla ev arayışına girmiş hemen. Ev ararken de bakmaya gittiği bir evin sahibinin tacizine uğramış. Başka bir ev bulmuş ve borçlanarak taşınmış, kızının okul üniformalarını bile karşılayamayacak hale gelmiş. Tüm bu yaşadıklarının onda yarattığı stresi şöyle anlatıyor: “Çalışırken bir gün aşırı sinir sıkışmasından kısmi felç geçirdim. Ama o halimle bir hafta sonra çalışmaya başladım, gün içinde gidip iğnemi olur sonra iş yerine geri dönerdim. Bırakıp çıktığım evin kredisi ödenmediği ve faize bindiği için evi zararına sattım. Hem kira ödedim hem de oturamadığım evin kredisini.”

Çalışırken çocuklarını bırakacak bir yeri olmadığı için onları işe götürdüğünü, fabrikadaki paletlerin üzerine yatırdığını anlatan Figen, “Evde bırakamazdım, daha fazla da sürdüremezdim onları. Masraflarını karşılamam karşılığında bakmayı kabul etti babaları” diyor.

Şöyle bir bakınca çocuk doğurmayı kutlayan, çocuğu olmayanı aileden saymayan, şiddetin her türlüünü mübah ama bundan kurtulmayı ahlaksızlık olarak nitelendiren bir memleket düzeni içinde Figenlerin hayat hikayelerine sıkça tanık oluyoruz. “Ama benim artık bir derneğim var” diyor Figen. Daha yazılacak çok şey olduğunu ikimizde biliyoruz ama şimdilik burada küçük bir nokta koyuyoruz.

*Kadının ismi güvenlik gerekçesiyle değiştirilmiştir.

Yeni bir yatırım havzası, ucuz kadın emeği

Merve Karataş
Antep

Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat 2025'te yaptığı çağrısının ardından PKK'nin 12 Mayıs'ta yaptığı açıklamayla silahlı mücadeleyi sonlandırarak kendini feshettiğini duyurmasıyla devam eden süreç farklı yönleriyle tartışılmaya devam ediyor. Bu sürecin, iktidarın o gün “barış ve çözüm” özlemiyle uyanıp başlamadığını yıllardır Kürt işçi ve emekçilerine dönük baskı ve saldırı politikalarından biliyoruz. Dahası, ülkedeki işçi emekçilerin verdiği mücadeleye karşı Kürt sorununu daha da derinleştirdiğini, çözümsüzlüğe ittiğini ve hatta kutuplaştırmanın temel bir aracı olarak kullandığını da... Ortadoğu'daki gelişmeler ve emperyalistlerin bölgeyi yeniden dizayn etme adımıyla iktidarı da sıkıştıran bir yerde duruyordu. Bu sürecin Türkiye'deki iç politikalarında da bir karşılığı olmalıydı.

Süreç hâlâ belirsizliğini koruyor ve inişli çıkışlı bir halde ilerleyeceği açık olsa da bu dönemin özellikle Kürt işçi, emekçi kadınlar bakımından ne anlama geldiğini ve gerçek barışın, kalıcı çözümün de nasıl geleceğini konuşmamızda fayda var. Çünkü iktidar, Kürt sorunundaki kendi çözüm (!) pratiklerini, yıllarca saldırılarla, baskılarla, inkarla gösterdi. Bu süreci de işçi ve emekçilerin, kürt halkının dahil olmadığı, bekleyip gördüğü ve kabul ettiği biçimde devam ettirmek istiyor.

İktidar kanadı yeni süreci, “terörsüz Türkiye” diye tarif ederek yerli ve milli söylemleriyle müjdeliyor ancak Kürt işçi ve emekçilerin talepleri hâlâ yerinde sayıyor. Kürt

sorununun bir sonucu olarak ortaya çıkan PKK'nin silah bırakması ise sorununu ortadan kalktığı anlamına gelmiyor. İktidar, Kürt sorununun, bunun emekçi kitlelere yansımasını, onların taleplerini görünmez kılmaya çalışarak kendi çözümünün ne anlama geldiğini de ifade etmiş oluyor. İktidarın elinden geldiği her fırsatı değerlendirerek Kürt işçi ve emekçilerin çok yönlü taleplerini hiçe sayma ısrarıyla devam edeceği açık.

100 yıllık Kürt sorununun çözümsüz bırakılmasının ağır sonuçlarının özellikle Kürt işçi ve emekçi kadınları çok boyutlu bir şekilde etkilediğini biliyoruz. Devletin bölgeye dönük baskı ve savaş politikalarından tatalım da yerel yönetimlere kayıym atanmasına, bölgede kadın işçileşme oranının artmasından kadınların ucuzdan da ucuzu, güvencesiz sömürü koşullarına maruz bırakılmasından, kadınların varoluşunu tehdit eden türlü politikalara kadar her şeye tanık olduk. Kürt işçi ve emekçilerin taleplerinin yerinde saydığı, sermayeye “terörsüz yatırım havzası” olarak sunulan ve “ailenin on yılı programı” ile eş güdümlü ilerleyecek sürecin karşımıza neler çıkaracağını, özellikle bölgedeki kadın emekçileri nelerin beklediğini anlamaya ihtiyacımız var.

Gerici odaklar ellerini ovuşturmaya başladı

Yeni süreçte birlikte iktidar kanadı ve kadınlara dönük politikalarda iktidarın yerini aratmayan, bölgede azımsanmayacak etkisi olan HÜDA PAR, Yeniden Refah Partisi gibi gerici odakların Kürt işçi ve emekçi kadınları kendi çizgilerine yedeklemek amacıyla

la özel politikalar geliştireceklerini tahmin etmek zor değil. Bu bağlamda barış ve çözüm söylemi, kadınların gerçek taleplerini silikleştiren bir içerikle yeniden tanımlanacak; kadınlar, “ucuz iş gücü”, “annelik” ve “eş” rolleriyle ele alınacaklar. Mahalle düzeyinde yaygınlaşan cemaat faaliyetleri, kadınların aile içindeki rolünü tahkim eden kampanyalar ve yürütülen sessizleştirme politikalarının gerici odakların önümüzdeki dönem araçları olabileceği ihtimallerini göz önünde bulundurmalıyız.

Üçlü kaskacın anatomisi: Sermaye, iktidar ve ucuz emek

Emekçilerin sırtına her gün bir yük gibi bindirilen orta vadeli program gibi ekonomi programlarının kalıcılaşacağı ve yeni dönemde sermayeye yönelik yatırım çağrılarının ve bölgedeki sınıf ilişkilerinin de yeniden şekilleneceği öngörülebiliyor. “Terörden arındırılmış yatırım bölgesi” olarak sunulan bu süreç, iktidarın hem bölgedeki ekonomik kontrolünü güçlendirme-ye hem de sermayeye yeni sömürü alanları sunmaya hizmet eden

bir süreç olarak ilerletilmek isteniyor. Bu stratejinin merkezinde ise genel olarak ucuz, güvencesiz ve örgütsüz emek sömürüsü durmakta ve kadın emeği de bunun önemli bir parçası. Son yıllarda kadın işçileşme oranını da göz önünde bulundurduğumuzda başta tekstil, gıda, hizmet gibi güvencesiz işkollarında olmak üzere kadın işçi sayısı kısa-orta vadede artmaya devam edecek. Ailenin on yılı programı ile birlikte kadınların hem ev içi angaryayı sırtlanması hem de esnek, düşük ücretli işlerde emeğinin ucuzlaştırılması ve sermaye için yeniden ve yeniden daha fazla sömürülecek işçi üretmesi hedefleniyor. Bu yönelim, kadınları her alanda denetim altında tutmanın yeni bir biçimi olarak okunmalıdır. Bu durum, kadınların kötü yaşam koşullarını derinleştirecekken sendikal ve sınıfsal örgütlenmenin önünde yeni engeller de yaratabilir ki

iktidar memleketin her bir köşesinde bunu sağlamaya çalışıyor. Ancak bununla birlikte Kürt işçi emekçi kadınlar içerisinde yaratılacak öfkenin mücadele eğilimine dönüşebileceğini unutmamak gerekir. Hatırlayalım: Bölgede kadın işçilerin sayısının artışı, bölgenin kadın iştihamı açısından özel planlanmış bir sömürü havzası haline getirilmesinin kimi sonuçlarını Özak Tekstil direnişi örneği somutluyor.

Kürt işçi ve emekçi kadınların ekonomik açıdan talepleri bu nedenle yalnızca ücret artışı, çalışma saatlerinin düzenlenmesi ya da işçi sağlığı ve iş güvenliğiyle sınırlı olmayacak; aynı zamanda ücretsiz kreş hakkı, ulaşılabilir sağlık hizmetleri, barınma hakkı, şiddetsiz yaşam, siyasal katılım ve örgütlenme özgürlüğü gibi çok yönlü talepler de bu ekonomik sömürü düzenine karşı yükseltilecektir.

Kalıcı barış inşasında kadınlar özne olmalı

Gerçek ve kalıcı bir barışın inşası, Kürt sorununun eşit haklar temelinde çözümünü mümkün kıldır. Çözüm ise yalnızca müzakere masalarıyla değil, işçi ve emekçilerin sürece doğrudan katıldığı bir halk inisiyatifiyle şekil-

lenebilir. Kürt işçi ve emekçiler de sürecin aynı zamanda bir mücadele olduğunu çok iyi biliyor. Tam hak eşitliğinin sağlanması, Kürt meselesinin barışçıl ve demokratik çözümü için atılacak adımlar önemli ancak geline aşamada Kürt halkının acil taleplerinin yerine getirilmesi gerekiyor: Cezaevlerinde bulunan -halka karşı suç işleyenler hariç- tüm siyasi tutsakların serbest bırakılması, kayımların geri çekilmesi ve seçilmiş belediye başkanları ile yöneticilerin görevlerine iade edilmesi, gözaltındaki kayıplar ve işkencelerle yüzleşilmesi gibi bir dizi talep ortada. Bu adımlar ve düzenlemelerin garantisini de yine çözümün asıl unsuru ve garantisi olan Kürt emekçi halkı başta olmak üzere ülkedeki emekçilerin sürecin her aşamasında söz sahibi olmalıdır.

Emekçi kitlelerin acil talepleri bunlar olsa da Kürt işçi emekçi kadınların talepleri salt ulusal haklar ve eşit yurttaşlıkla sınırlı değil. Yıllardır ülkede ve özellikle bölgede çözümsüzlüğü, sömürüyü derinleştiren çok boyutlu politikalarından nasibini en çok kadınlar aldı. Kürt işçi ve emekçi kadınlar gerek cinsiyet temelli gerek ulusal gerekse ekonomik taleplerinin gerçekleşmesini istiyor. Çünkü barış, sade-

ce silahların susması ile değil; yaşamın her alanında özgürlüğün ve eşitliğin var olması, emeğin gerçek değerini bulması ile mümkün. Yani gerçek barış, kadınların kamusal hizmetlere anadilinde ulaşabildiği, kendi sokaklarında güvenle dolaşabildiği; okulunun, evinin, iş yerinin yolunu ölüm korkusuyla ya da tehdidiyle tutmadığı, yaşamının hiçbir yerinde şiddete maruz kalmadığı, “İşe başlarsam çocuğu nereye bırakacağım?” diye düşünmek zorunda kalmadığı, “Bu ay mutfağı mı kıssam çocukların masraflarını mı?” diye ne yapacağını şaşırmadığı tasasız ve mutlu varlıklardır aslında. İşte bu sebeple Kürt işçi ve emekçi kadınlar, sadece “barışın destekleyicisi” değil; aynı zamanda kalıcı barışı yaratacak gücün asli parçasıdır.

Eşitlik için ortak mücadele zemininde birleşilmeli

Bölgedeki işçi emekçi kadınların demokratik haklar, anadilde eğitim ve kamusal hizmetler gibi ulusal talepleri; eşit işe eşit ücret, insanca ve güvenceli çalışma, sendikal haklar gibi ekonomik talepleri; aile, erkek ve devlet şiddetine karşı koruma ve güçlendirme, politik alanda temsil ve söz hakkı gibi talepleri ile ortak bir zeminde birleşiyor. Bu çok katmanlı taleplerin keşiştiği yer, emekçi kadınların ortak mücadelesidir. Kürt işçi emekçi kadınların hem ulusal hem sınıfsal hem de cinsiyet temelli taleplerini bir arada savunmak, onları birbirinin tamamlayıcısı olarak görmek; bu taleplerin ortak mücadele zemininde birleşebilmesi için kadınların kendi örgütlü yapılarını güçlendirmesi ve iktidara karşı sesini birbirine değdirmek güçlendirmesi yaşamsaldır. Bu

yaşamsal gerçeklik kalıcı barışın, eşitliğin ve özgürlüğün de önemli bir eksenidir olacaktır.

Bugün bölgede yaşanan gelişmeler ve yeni süreç sadece bölgede değil; Türkiye'nin her tarafındaki işçi ve emekçi kitleler arasında tartışılıyor. Yıllarca iktidar tarafından bir ayırıştırma aracı olarak kullanılan bu sorun, sadece Kürt işçi ve emekçileri ilgilendiren bir mesele olarak görülmemeli. Çünkü sermaye ve onun sömürüsü, yıllardır bölgeye dönük süren savaş ve çözümsüzlük politikaları bu coğrafyayla sınırlı değil; tüm emekçileri ilgilendiren bir mesele. Bu sebeple Kürt işçi ve emekçilerin mücadelesini savunmak ve dayanışmak, mücadelesiyle ortaklaşmak hem iktidar-sermaye güçlerinin kutuplaştırma politikalarını boşa düşürerek ideolojik ve gerici saldırılara en önemli yanıtı verecek hem de barışın da eşitliğin de özgürlüğün de gerçek temelini kuracaktır.

Şimdi asıl soru, tüm yakıcılığıyla karşımızda duruyor: Bölgede şekillenmekte olan sürecin emperyalist güçlerin bölgeyi yeniden dizayn etme planlarına, tek adam rejiminin siyasal ömrünü uzatmaya dönük manevralarına ve sermayenin savaşla iç içe yürüten sömürü politikalarına hizmet eden, kendi çözümlerini dayattıkları çözümsüzlüğü mü tercih edeceğiz? Yoksa derin bir nefes alacağımız barış dolu günlere, eşitliğe, özgürlüğe hasret duyan birbirmimize ve insanca yaşam taleplerimize sınıksı kenetlenmeyi mi? İktidarın oyalamalarına ve ayak diretmesine, kadınların, Kürt halkının, işçi ve emekçilerin taleplerinin görünmez kılınmasına seyirci mi kalacağız yoksa özlemlerimizi örgütlemenin yollarını mı arayacağız? Süreci belirleyen asıl olarak emekçilerin cevabı olacak, tıpkı yaşamın her alanında, her dönemde ve her eşikte olduğu gibi.

Kadınlar yürüyor, yer ve gök titriyor. (Fotoğraf: Evrensel)

İş yok, geçim yok, güvence yok: İşten atmalar yasaklansın!

Hazırlayan: Adile Doğan

A ile yılı yetmedi, aile ve nüfus on yılı ilan edildi önümüzdeki on yıl için. Sermayenin ucuz iş gücü ihtiyacı için bütünlüklü bir planın, özellikle kadınlar üzerinden işletileceği bir on yılın ilanı... Kadınlar için daha çok güvencesiz iş, daha az kamusal çocuk bakımı hizmeti, daha çok ev angarya yükü, daha çok şiddete açık bir ortam, daha az güvence, daha çok işten çıkarılma kaygısı, daha az ücret, daha az hak...

Patronlar esnek ve güvencesiz çalıştırabileceği iş gücü için ellerini ovuştururken, kârından eksilmemesi için yüzlerce işçiyi bir anda işten çıkarıyor. İşçilerin işten çıkarılma tehdidiyle hak arama mücadeleleri ezilmeye çalışılırken, patronların kasasındaki para büyümeye devam ediyor. Daha ucuz bir yer bulduğunda, rahatlıkla yüzlerce kişinin çalıştığı bir fabrikayı kapatıp gidebiliyor. Nasıl olsa önünde yasal bir engel, yaptırım yok. Sendikali iş yeri bile olsa sonuç fark etmiyor. Hatta bazı yerlerde sendikalar ses dahi çıkartmıyor.

Kapanan ya da taşınan fabrikalarla işçilerin işsiz bırakılması yetmezmiş gibi, tazminat gibi işçinin tek güvencesi olan parayı bile taksitlere bölüyorlar.

Sendikal bürokrasi patronun yanında, işçinin karşısında

"Ben bütün ömrümü bu fabrikada çalışarak geçirdim" diyen eski bir metal işçisi Fatma, aslında durumu çok iyi özetliyor:

"Yıllarca çalıştım ve emekli olmama 5 yıl kalmıştı. Hastalıkta, sağıkta durmadan çalıştım ama fabrika taşınma kararı aldı ve tazminatlarımızı 4 taksitle ödeyeceğini söyledi. Sendikaya gittim, 'Biz bir şey yapamayız. Tamam sendikayız ama patronların da ortağı değiliz' dedi sendika yöneticisi."

Fatma, sendikal bürokrasinin parçası olan sendikacıların patronlarla empati kurduğu kadar işçilerle de kurduklarında belki bir şeylerin değişeceğini düşünüyor. Fatma "empati" gibi daha yumuşak bir tabir kullansa da biliyoruz ki sendikal bürokrasi işçilerin önünde bir engel ve bu engeli de Fatma gibi işçilerin yan yana gelişi ve sendikal bürokrasiye rağmen mücadelesi kırabilir.

İşten çıkarmalar artarken iş yükü de büyüyor

Elbette artan işsizlik ve giderek ciddi bir yığına dönüşen işsizler; kötü çalışma koşullarını meşrulaştırmanın, iş yükünü artırmanın aracı haline geliyor. Çıkarılan işçinin yerine kimi zaman yenisi alınmıyor ve dolayısıyla kalan işçiler düne göre enerjisinin çok üzerinde, sırf işsiz kalmamak için çalışıyor.

Kadın işçiler, pek çok fabrikada kapasitelerinin çok üstünde bir performans sergileyerek, aslında birden fazla işçinin işini yapar hale geldiler. Bu durumdan muzdarip oldukları için de tartışmaya açıyorlar. Fakat işsizliğin bu kadar yaygın olduğu bir yerde şu durum gerçekleşiyor: Eskiden koşullarını beğenmediğinde işçiler işe itiraz edebiliyordu, şimdi bu imkanı kaybetmiş durumdadır. Doğru olan artık işçiler için lüks haline gelmiş durumda.

Artık birden fazla insanın işini yapmaktan eskisi kadar rahat şikayetçi olamıyorlar. Bunun bir nedeni dışarıda sayıları milyonları bulan işsiz yığınlarının olması.

İş bulmak ne mümkün!

Esnek ve güvencesiz çalışma tüm kadınların hayatını kabaşa dönüştürmeye devam ediyor. Oysa bir müjde gibi anlatılıyor esnek çalışılmalı! Daha çok işi, daha az işçiyi yapar hale getirildiler. Kadınlar, düne göre tam

zamanlı iş bulmakta daha çok zorlanıyor. Yakın zamanda kapanan fabrikalar ya da taşınan yerler onca işçiyi ve başta işçi kadınları mağdur etmeye devam ediyor. Arçelik fabrikasının ve AKS Otomotiv'in taşınması,

HT Solar'ın kapanma kararı alması; farklı sektörlerde sendikali-sindikası birçok fabrikanın ya kapanması ya da İstanbul'dan başka yerlere taşınması sebebiyle yüzlerce işçi işsiz kaldı, kalıyor.

Görsel: Canva Pro Dream Lab ile oluşturulmuştur

Yaştan dolayı üretimde iş yok, mecbur esnek çalışma

HT Solar'da çalışmış işçi bir kadın aylardır işsiz ve 46 yaşında olduğu için üretimde yeniden iş bulamıyor. Evi kira olan ve boşanma aşamasında olan işçi kadının aldığı işsizlik maaşı da bitmiş durumda. İş başvurusu yaptığında yaşı ileri sürülerek en niteliksiz işlerde ve güvencesiz bir şekilde çalıştırılmak isteniyor. Alacağı asgari ücret ev kirasına bile yetmiyor. Nasıl yaşamını sürdürecekt?

‘İş bulamazsam köyüme döneceğim’

Aylardır işsiz olan Dilek de aynı dertlerden mustarip: "Form doldurmadığım fabrika kalmadı. Tam 17 yıl fabrikalarda çalıştım. En son çalıştığım fabrika Bursa'ya taşındı ve hepimiz işsiz kaldık. Erkek işçiler yani biraz daha vasıflı çalışanlar iyi kötü iş bulabildiler. Bizim kendi aramızda WhatsApp gruplarımız var ve hepimiz birbirimizden haberdarız. O nedenle nerede işçi arayışı varsa hemen birbirimize haber veriyoruz. Fakat ben dokuz aydır işsizim ve yarı zamanlı olarak bir markette çalışmaya başladım. Ama bu çalışma düzenine hiç alışık değilim ve aldığım para kuş kadar. Eğer yakın zamanda iş bulamazsam çocuklarımı alıp köyüme geri döneceğim."

Fotoğraf: DHA

Eski Arçelik işçisi: Patronlar sendikalaşma hakkımızı nasıl yok sayabiliyor?

Arçelik fabrikasında tam 12 yıldır çalışmış Aysun da benzer sorunlar yaşıyor:

"Fabrikamızın uzun zamandan beri taşınma planı vardı ama bu hep belirsizdi. Fakat o gün geldi ve fabrika taşındı. Sendikali olarak çalışmamıza rağmen sendikamızdan ne ses var ne de seda. En iyi bildiğim iş fabrikada çalışmak ve dolayısıyla üretimde çalışacağım bir iş arıyorum. 38 yaşımdayım ve gittiğim her yerde yaşımdan dolayı ya da daha önce sendikali oluşum bahane edilerek kimse iş vermiyor. Tuzla Serbest Bölge'de bir fabrikada çalışma şartları kötü olmasına rağmen işi kabul ettim. Tam sigorta girişim yapılacaktı, Arçelik'te çalıştığımı anlatırken dediler ki: 'Daha önce sendika üyesi olan işçilerle çalışmak istemiyoruz'. Ben anlayamıyorum, bu sendikalar yasal değil mi? Neden bu patronlar yasal olan bir şeyi yok saymak konusunda bu kadar rahatlar?"

‘Performans bahane, işten atmak şahane’

Patronların işçileri güvencesizleştirmenin yolları bitmiyor. Sendikalaşmanın önünü kesmek, işçilerin hak aramasını engellemek için başvurdukları yöntemlerden biri: kıdemli işçileri sudan bahanelerle işten çıkarıp, yerlerine altı aylık sözleşmelerle

yeni işçiler almak. Bu yöntemle hem iş güvencesini ortadan kaldırıyorlar hem de iş yerinde sendikal bilincin kök salmasını engelliyorlar. Uzun yıllarını bu işe vermiş emekçiler bir kalemde silinirken, geride sadece güvencesizlik ve belirsizlik kalıyor.

‘Emekliliğime çok az kaldı, sigortalı iş bulamıyorum’

Yaklaşık 13 yıl önce sendikalaşan bir tekstil fabrikasının başvurduğu yeni yöntem buna bir örnek: Eski işçileri çıkarmak, yeni işçileri altı ay sözleşmeli olarak çalıştırmak. Bu fabrikada uzun yıllar tekstil işçisi olan Aygül, performansının düşük olduğu söylenerek işten çıkarılmış: "Tüm işler benim elimden geçiyor, son kontrolleri ben yaparım. Kendimi övmek gibi olmasın ama işimde çok iyiyimdir. Buna rağmen hiçbir açıklama yapılmadan, 'performans kötü' diyerek işten

çıkarıldım. Uzun yıllardır çalıştığım bu fabrikada artık bu kadar ustalaşmış ve yaptığım işi o kadar çok ezber etmişim ki performansım istesem de düşemez. Çünkü tıpkı bir makine gibiyim. Emekli olmama çok az kaldı ve yeniden iş bulamıyorum. En son asgari ücrete ikna oldum, yeter ki sigortam yatsın da emekli olayım diye ama onu da bulamıyorum. Bu günlerde ev temizliği işine başladım. Çok yorucu ve hiçbir güvencesi yok ama ne yapayım, eve eklemek götürmek zorundayım."

Fotograf: Ekmek ve Gül

3 ayda 81 bin kadın sanayi istihdamından ayrıldı

- TÜİK'e göre 2025'in ilk çeyreğinde 105 bin kadın istihdamdan ayrıldı, erkeklerde ise bu sayı 161 bin.
- Erkeklerde istihdamdan ayrılanların çoğu (146 bin kişi) tarım istihdamından çıkarken, kadınlarda esas düşüş sanayi alanında oldu: 81 bin kadın.
- Kadınların ortalama haftalık çalışma süresi 39,8 saat ile erkeklerin (45,3 saat) oldukça altında. Bu fark, ka-

- dınların daha çok kısmi zamanlı, esnek veya güvencesiz işlerde çalıştığını gösteriyor.
- Kadınların haftalık ortalama fiili çalışma süresi son üç yılın ilk çeyrekleri itibarıyla düzenli olarak düşüyor: 2023'te 41 saat, 2024'te 40,1 saat, 2025'te ise 39,8 saat.
- "Ev işleriyle meşgul olduğu" gerekçesiyle iş gücüne dahil olamayan kadınların sayısı 6 milyonu aştı.

Kızılıcık Şerbeti: Kadın dayanışmasından şeytanlaştırılan kadınlara

İlke Işık

Artık “ne oluyor kardeşim, dizideki kadın karakterlere ne yaptınız, aklı başında bir tane kadın bırakmadınız” deme noktasındayız cümleten.

Kızılıcık Şerbeti ekranların üç sezon-
dur en çok izlenen dizilerinden biri.
Seküler ve dini bütün yaşamları iki
gencin evliliği üzerinden birlikte an-
latan, moda deyimle her iki mahalleye
de eleştirel bakışlar atan dizi; özellikle
kadın karakterlerin yaşadıkları de-
ğişim ve kadına yönelik şiddete ilişkin
gündemi ile dikkat çekmişti. RTÜK’ten
Nursema’nın yaşadığı şiddete ilişkin
sahneler nedeniyle ceza dahi alan diziyi
üçüncü sezonunun sonunda biraz ko-
nuşmak şart oldu. Çünkü artık ne oluyor
kardeşim, dizideki kadın karakterlere
ne yaptınız, aklı başında bir tane kadın
bırakmadınız deme noktasındayız
cümleten.

Bir Nursema izledik biz bu dizide.
Kendisini zorla evlendiren ailesine
şahane bir tiratla posta koyan, şiddetten
kadın dayanışması ile kurtulup daha
önce nefret ettiği başı açık kadınlarla
can yoldaşı olan, kendisini öldürmeye
çalışan o lanet adamlar boşanan, evdeki
herkesi karşına alıp çalışmaya başlayan,
kendi dünyalarına ait olmayan Umut’la
evlenip aldatılınca gözünü kırpmadan
boşanan Nursema...

Başka kadınlar da izledik. Kıvılcım’ın
o sert öğretmen, aşırı seküler, her şeyin
en doğrusunu bilen abla hallerinin biraz
normalleşmeye başladığını, çok erken
yaşta Fatih’le evlenen çocuk sahibi olan
Doğa’nın boşanıp ailesindeki kadınların
desteği ile yeniden okuluna dönüp kendi-
sine yeniden hayat kurmaya çalışmasını
izledik.

Pembe; çocuklarının hayatına çok
müdahil, kendisini çocuklarına ve
kocasına adanmış bir kadın olarak kimi
zaman kızılan, kimi zaman gülümseten
bir karakter olarak çizildi. Kocasının
hayatına giren kadınlara düşman olan,
ama hiç sevgi görmediği kocasından bir
tür türlü vazgeçmeyen pek çok kadın gibiydi
bir yandan. Tek başına yaşayabilmeyi bir
ihtimal olarak dahi aklına getirmeyen,
getiremeyen.

Kadın karaktarker üzerinden kötünün örüntüsü

Fatih’e kızdık mesela, Doğa’yı aldattı,
berbat bir boşanma süreci yürüttü, tekrar
birlikte olmak için çocuğu ile Doğa’yı
tehdit etti.

Nilay gibi kötü müdür, densiz midir
bilemediğimiz kadınlarla birlikte, sınıfsal
olarak üst gelirli bir yaşam izledik.
Kıvılcımların muhteşem deniz manzaralı

evlerinde Sevilay’ın hizmeti ile yaşadık-
ları bir hayat. Otelleri, hastaneleri olan
Ünal ailesinin Ülker grubundan esinlenil-
diği söylendi.

Doğa ile Fatih’in evlenmesi ile başlayan
öykü, onların ayrılımları ile 2. sezonda
başka bir aşamaya evrildi diyebiliriz.
Pembe’nin oğluna bulduğu örnek gelin
adayı Görkem eşine az rastlanır bir psiko-
pat çıkarken Doğa’nın da hızlıca evlendiği
Giray’ın üvey annesi ile aşk yaşadığının
anlaşılması eş zamanlı oldu. Doğa’nın eşi
Giray da kötü kalpli üvey anne yüzünden
sorunluymuş zaten. Kötünün kötüsü kadın
karakterler örülüymüş böylece.

Üçüncü sezona böyle geldi dizi. Üçüncü
sezonda kadın karakterleri bir başka
izlemeye başladık. Doğa mesela Fatih’i
kendisine aldığı yalı dairelerinin ardından
kendisini kaybetti. Üniversite eğiti-
mine devam etmeye çalışan mütevazı
Doğa’dan kocam da kocam diyen, lüks
düşkünü bir kadın yarattılar. Sanki Ünal
malikanesinden çıkıp ayrı bir hayat
kurmak istemesi bir suçmuş gibi işlendi.
Ünallların evine dönen Doğa için okul

faian gündem değil artık, evde oturup
çocuk bakan ve en son Işıl’la alışveriş
yapmaya bayılan ve onunla para pul üye-
rinden ittifak kuran bir kadın. Ünallların
veliahdının Fatih olduğu üzerine Işıl ile
kuaförde anlaşılan bir Doğa çizildi son
bölümde.

Ne oldu da nefret odağı kadınlar oldu?

Tüm sezon boyunca aşırı tatlı, makul,
neredeyse sevimli bir Fatih izletildi bize.
Abdullah Ünal’a bile sürekli kızılama-
yacak bir kurgu yapıldı dizide. Çocukla-
rının ifadeleri ile eşine, çocuklarına bir
yakınlık göstermemiş, aşırı mesafeli, dini
bütün iş insanı Apo, eşini sürekli genç,
güzel kadınlarla aldatırken de daha çok
kadınlara kızılıyor mesela. Son sevgilisi
Işıl örneğinde olduğu gibi. İşinde gücün-
de, neşeli, kıpır kıpır, yurtdışında yaşadığı
toksik ilişkiden kaçıp İstanbul’a gelen
Işıl, birkaç bölümde zengin yaşlı koca
avcısı nefret objesi bir kadına dönüştü.

Pembe’yi öldürecek kadar gözü dönmüş
Işıl karakteri ile iki sezondur dizide bir

biçimde yer alan kadın dayanışması yok
edildi. Nursema korkunç bir karaktere
dönüştü, neden Nursema’yı gerçeklikle
bu kadar alakasız tuhaf bir insana dönüş-
turdüler bilinmez, kocası Firaz’a üzülmeye-
miz için miydi acaba? Yine bir erkek çok
tatlı bir karakter olarak gönüllerde taht
kuruyordu !!!

Üçüncü sezon erkeklerin sezonuydu
diyebiliriz. Kıvılcım’a eziyetler eden, ka-
dın düşmanı radikal muhafazakar Haluk
bile Sevtap’ın aşkı ile bambaşka tatlı bir
karaktere dönüşürken Ömer, Metehan,
Kayhan bunlar hep güzel hatırlanacak
tipler oldu.

Ama kadınlar birbirinin kuyusunu
kazdı, birbirini öldürdü, kıskandı, kötülük
yaptı, evden gönderdi, şeytani planlar
işletti sürekli. Nursema kendisine en
zor zamanlarda evini açan Kıvılcım’ın
evlenmeden hamile kalan ahlaksız bir
kadın olduğunu söyleyecek kadar ileri
gitti hatta. Kadın dayanışması ruhu yerle
yeksan artık dizide, onun yerine sevimli,
sempatik, kadınlar için ne yapacağını
bilemeyen erkeklerle dolu dizi.

Şimdi Kıvılcım’dan hiç söz etmezsek
eksik olur. Ülke gündemine girmiş önemli
konular kamu spotu niteliğinde Kıvıl-
cım’ın öncülüğünde dizide işlenirken
“yani bu konuya da bir şey demesiniz
iyiydi” duygusu yarattı sık sık. En son
bölümlerin birinde çocukların işlediği
suçlara ilişkin konuya hukuken de çok
tartışmalı biçimlerle dahil olunması şah-
sen bendeki bu duyguyu çok arttırdı.

Hangi görüşten olursak olalım sınıflar
belirliyor her şeyi. Kıvılcım’ın Sevilay’la
aşırı mesafeli ilişkisi, nikahlarına “aile
arasında olacak ama sen çok istiyorsan
gel yani” biçiminde davet etmesi biz bir
aileyiz yalanını iyi ortaya koyuyordu.
Biz bir aile falan değil işte ve Sevilay
aileden hiç olmamıştı zaten... Aynı diğer
evdeki Hayat Abla gibi. Bir kere bile nasıl
olduğu sorulmayan, o görevden bu göre-
ve sürüklenen, habire evin tüm çocukları
kendisine bırakılan Hayat Abla gibi.

Hüsranlı sezon finali

Katliamla biten sezon finaline ne desem
bilemiyorum gerçekten. İki sezondur
kötünün kötüsü kadın karaktere izleyiciyi
mahkum etmeleri reytinglere yansımış
ise belki bir yön değiştirirler. Yoksa izleyi-
cilerinin neredeyse tamamını oluşturan
kadınların ne düşündüklerini çok umur-
sadicıklarını sanmıyorum.

Galiba halen en çok izlenen dizilerden
biri olması, ciddi bir rakibinin olmama-
sından kaynaklanıyor Kızılıcık Şerbeti’nin.
Dizi sektörü yaratıcılıktan uzak ve birbiri-
nin aynı öykülerle dolu.

Eğitim Sen Kadın Kurultayına giderken:

Mülteci öğrenciler görünmez kılınıyor

Arzu Kaymak Savaş

Ankara

Eğitim Sen Ankara 1 No'lu Şube üyesi bir kadın eğitim emek emekçisi olarak yazıyorum bu satırları. Eğitim emekçilerinin yıllardır süren bilimsel, demokratik, anadilde, eşit ve parasız eğitim şiarının temsilcisi olan sendikamız Eğitim Sen, kadın kurultayına hazırlanıyor. Bizler de Eğitim Sen Ankara 1 No'lu Şube üyesi kadınlar olarak bir araya geldik. Toplantılar, görüşmeler yaptık; çalışma başlıkları ve çalışma grupları oluşturduk.

Bu süreçte daha fazla kadın eğitim emekçisi ile yüz yüze gelmenin, okumanın, tartışmanın, aydınlanmanın ve aydınlatmanın yollarını aradık. Benim de içinde olduğum beş kadın arkadaşla oluşturduğumuz çalışma birimi; Altındağ'da ve Mamak'ta çalışan, ilkokullarda ve liselerde görev yapan öğretmenlerden oluşuyor. Çalışmamız için "mülteci, göçmen ve geçici tarım işçisi çocukların

Görsel: Canva Pro yapay zeka

eğitime erişiminin önündeki engeller" konu başlığını seçtik ve özellikle çalıştığımız alandaki mülteci öğrencilerin yaşadığı sıkıntıları tespit etmeye çalıştık. Sendikalı eğitimcilerin mültecilere bakış açısını değerlendirmek, sorunları anlamak ve bunun üzerine akıl yürütmek için anket düzenledik. Zaman zaman yan yana gelerek zaman zaman telefon

görüşmeleri, uzaktan toplantılar yaparak çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Ödenen fonlar öğrencilere harcanmıyor. Sanırım bu süreçte bizi en çok değiştiren şey, yıllardır mülteci öğrencilerle çalıştığımız halde aslında bu konuda çok da yeterli bilgiye sahip olmadığımız gerçeğiyle karşılaşmaktı. Mülteci statüsünde olan öğren-

cilerin meslek liselerine devam edemediği gerçeğini, bu öğrencilere tek desteğin AB projeleri ile sağlandığını, bu konuda yetkili kurumların hiçbir çalışma yapmadığını, fon sağlamadığını, hatta ayrılan AB fonlarının da mültecilerin eğitimine ayrılmadığını çok net gördük.

Anketimize katılan 30 eğitimcinin de benzer sorunları tespit ettiğini, mülteci öğrencisi olan eğitimcilerin daha çok duygu bağı kurabildiğini, öğrencilerini anlamak için daha çok çaba sarf ettiğini anket okumaları sırasında gördük. Çünkü hiç mülteci öğrencisi olmayan eğitimciler içinde, mülteci öğrencilerle çalışmanın dezavantajlı bir durum olduğu, öğrencilerin adaptasyon, akademik başarı ve kültürel uyum konusunda istekli olmadığı tespitlerinde bulunanlar vardı.

Kadın Kurultayı için hazırlıklar yaptığımız bu sürecin bize en büyük katkısı, kadın eğitim emekçileri olarak yürüttüğümüz bu tartışmalar ve kendimize ve birbirimize kattıklarımız olacak. Birlikte söz söyledik, ses çıkarttığımız, itiraz ettiğimiz bir kurultay olması dileğiyle.

Güvencesizlikle temizlenen sınıflar

Ayla

Küçükçekmece-İstanbul

Görsel: Canva Pro yapay zeka

2024-2025 eğitim-öğretim yılına bir yandan değişen müfredat programı, diğer yandan ise okulların temizlik sorunları ile başlamıştık. Eğitim yılının ilk aylarında okullarda temizlik personeli yoktu ve okullar çöp içindeydi. İlerleyen aylarda Milli Eğitim bu sorunu İŞKUR'dan aldığı geçici hizmetli personel ile kendince çözdü. Evet, okullarımızı sene başındaki durumu ile kıyaslandığımızda temizlik açısından daha iyi bir duruma geldiğini söyleyebiliriz fakat okulları temizleyen bu emekçi personel yaptığı işin karşılığını ne kadar alıyor kimse bunu sorgulamıyor...

Görev yaptığım okulda da hizmetli personeller İŞKUR üzerinden okulumuzda çalışıyorlar. Dört kadın hizmetli personel var. Bu hizmetli arkadaşlardan bazıları TYP'li (Toplum Yararına Program) bazıları ise İÜP'li (İşgücü Uyum Programı) olarak çalışıyor. TYP'li olarak çalışanlar haftanın 5 günü okulda temizlik hizmeti yapıyor. Bunun karşılığında sigortası yapılıyor ve asgari ücret alıyor. İşe ilk başladıklarında çalışma süresi 6 ay olan TYP'li-ler buna ek olarak bir 3 ay daha bu süreyi uzatabiliyor. Fakat toplam 9 aydan sonra işten ayrılmak zorunda ve gelecek yıl çalışmayı istese de tekrar işe alınıp alınmayacağı belli değil. Bu güvencesiz çalışma koşulları onların

hayatlarına dair plan yapmalarına da engel oluyor. TYP'li çalışan arkadaşımız "Eşim de asgari ücretli, o tek başına çalışırken daha zor durumdaydık, en azından ben de çalışınca birazcık da olsa rahat ettik" diyor. İhtiyaçlar dışında isteklerine bütçe ayıramıyorlar. Çocukları ile birlikte bir sinemaya, bir yemeğe, bir tiyatroya gitmek onlar için ekstra bir yük ve lüks oluyor.

Geçim için kışın okul, yazın tarla

İÜP'li olarak çalışan kadın işçiler ise haftanın 3 günü işe geliyor. İÜP'li olanlarda sigorta yok. Çalışmasının karşılığında aldığı ücret ise ayda yaklaşık 12 bin liraya tekabül ediyor. Ve evde 12 bin lira ile geçinmeyi bekleyen hasta bir eş ve 5 çocuk var. Geçimlerini sağlamak için yazın ise mevsimlik işçi olarak çalışıyorlar.

Görüldüğü üzere TYP'li ve İÜP'li olarak okullarda temizlik hizmeti veren kadın işçilerin durumu oldukça sıkıntılı. Birakın insanca yaşamayı, temel ihtiyaçlarını bile karşılayamıyorlar. Aldıkları ücretle, oturdukları evlerin kiralarnı vermek bile mümkün değilken elektrik, su, yakıt, mutfak masrafı, okul masrafını nasıl, ne ile karşılayacaklar? Bu haksız, adaletsiz koşulların bir an önce ortadan kaldırılması onların en büyük arzusu. Onlar güvenceli ve emeklerinin karşılığını alabildikleri, ihtiyaçlarını ve bazen de isteklerini karşılayabildikleri ücretler karşılığında çalışmayı istiyorlar...

Tekstil işçisi anlatıyor: “Tatil budur!”

Tekstil işçisi Leyla
Denizli

Ben 37 yaşında, 16 yıllık bir tekstil işçisiyim. İki çocuk annesiyim. Bunca yıldır çalışıyorum, yaptığım tatil sayısı bir elin parmaklarını geçemez. Onlara da tatil denilebilirse... Bayramdan bayrama...

Aslında yıllık iznimiz var ama tatil için kullanamıyoruz. Sadece beş gün izin kullanabiliyoruz. Onları da çocuklarımızın hasta olduğunda ya da acil durumlarda kullanıyorum. Her yılın yükünü, dinlendiğimiz bir tatille hafifletsek keşke ama tek sorun yıllık iznimin az olması değil. Aldığımız maaşla nereye tatil yapacağız? Evde iki kişi çalışıyoruz. Çocuklarımdan biri henüz bebek, maması 900 lira ki zaten o mama da bir hafta gitmiyor. Biz çalışırken sağ olsun çocuğa kaynanam bakıyor ama yine de mahcup oluyoruz.

Asgari ücretle kurban mı alalım? Üst baş mı alalım? Tatile mi gidelim? Hadi kurban neyse Ramazan'da gidelim desen dört günlük tatilde iki gün kalıp dönüyoruz. Dönmek zorundayız. Borcu borçla kapatıyoruz. Daha belimizi doğrultmuş değiliz. Şu ay gelsin rahat ederiz dedikimiz hiçbir ay o rahatlık gelmiyor. Bunun asıl sorumluları tepemizdekiler olduğunu da çok iyi biliyorum. Tek bilmediğim ne kadar daha bu dar boğazlılığa dayanabileceğimiz.

‘Oysa tatil temel haktır’

Özel sektörde çalışan kadın işçi Esra
Denizli

Elimizdeki diplomalarla işsiz kalan kadınlar olarak, çalışmak zorunda kaldığımız özel sektörlerde evlerimizden, ailelerimizden çok gördüğümüz ekip arkadaşlarımız ile iş yerimizin dört duvarını evlerimize çevirip, her şeyimizle benimseyip, gecemizi gündüzümüze katmamıza rağmen mobbinge maruz kalıyoruz. Çalışma saatlerimiz fazla, belirtilen aksine hiçbir sosyal haklarımıza erişemiyoruz. Tatil ve yıllık izinlerimizi kullanamıyoruz ve kölece çalıştırılıyor. Halbuki tatil temel bir haktır.

Görsel: Ekmek ve Gül Kolaj

Tatilin rüya olmadığı bir ülke: Sovyetler Birliği

Bugünün sorunlarından uzak, işçilerin de insanca yaşama koşullarına sahip olduğu bir örnek var elimizde, Sovyetler Birliği örneği; tatil ve dinlenme hakkının “rüya” olmadığı bir örnek. 1936'da kabul edilen SSCB Anayasası ile işçilerin “tatil ve dinlenme hakkı” güvence altına alınmıştı. Dünyada sekiz saatlik çalışma saati uygulamasını getiren ilk ülke olan SSCB, bu hakkı yedi saat çalışma sınırıyla işbaşı yapan her işçiye tanıyor, bu hakkın süresi de yapılan işin zorluğuna ve tehlikesine göre belirleniyordu. Emek Yasası'nda bir çalışma yılı (11 ay) çalışan işçiler için net 28 ücretli yıllık izin günü hakkı tanınmaktaydı. Mesleklerin zorluk ve tehlike seviyelerine göre yapılan değerlendirmelerle bu süreye üç veya yedi gün arasında ek izin hakkı ilave de edilebiliyordu. Sovyetlerin pek çok noktasında bulunan sanatoryum adı verilen sağlık öncelikli dinlenme merkezleri, işçilerin psikolojik ve fiziksel olarak kendilerini yenilemelerini ve böylece işbaşı yapmalarını amaçlıyordu. Eğer 10-12 gün gibi kısa süreli bir tatil tercih ediliyorsa “dinlenme evi” olarak adlandırılan tesislerde sakin bir tatil geçirilebiliyordu.

Ülkenin yarısı tatil yapamıyor

TÜİK 2024 verilerine göre çocukları için evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayabilen hanehalkı oranı yüzde 51.2 iken maddi yetersizlik nedeniyle

evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayamayan hanehalkı oranı yüzde 22.2, diğer nedenlerle karşılayamayan hanehalkı oranı ise yüzde 26.6.

Sinema, bowling, buz pateni hayali...

“Gençlere ‘çıkın gezin’ demek kolay. Ancak bu maddi yükünü kim sağlayacak?”

Tuzla'dan liseli bir genç kadın

Bugün sizlere bir lise öğrencisi olarak arkadaşlarımla oturup konuştuğum şeylerden bahsetmek istiyorum. Tabii ki ilk sırada hepinizin tahmin edileceği gibi gelecek kaygısı sonrasında ekonomik kriz, eğitim sistemindeki sıkıntılar, aile baskısı konuların başında geliyor. Ve bunlara bağlı gelişen psikolojik rahatsızlıklar ve kaygı bozukluğu. Aslında bakarsanız önceden 17 yaşında bir gencin tek hayali sanırım iyi bir meslek edinmek ve iyi bir işte çalışabilmektir. Hemşire, doktor, öğretmen olabilmektir. Şimdi bunların hiçbirini yetmiyor. Geleceğimizin bir garantisi olmadığı için eğitimden uzaklaşan birçok arkadaşımız var. Ülkede yaşanan bütün olaylar öncelikle gençleri etkiliyor. Çünkü istediğimiz mesleklerin çoğu bir gelecek vaat etmiyor, yeterli maaş verilmiyor, çalışma saatleri verilen maaşlarla uyumuyor. “Biz bir aileyiz” diyerek az paraya çok iş yaptırılıyor. Çoğu iş yerinde etik, ahlak söz konusu değil. Hali hazırda böyle olunca gençler de çalışmaktan, hayal kurmaktan dahi uzaklaşıyorlar. Ülkede yaşanan ekonomik sıkıntı gençlerin

sosyal olarak hayatlarını yaşamalarına da engel oluyor.

Bugün asgari ücretle çalışan bir ailede yaşayan gencin sinemaya gitmesi, bowling oynaması, buz patenine gitmesi neredeyse imkansız. Bunlar onun için bir lüks. Gençlere “Çıkın gezin” demek kolay. Ancak bu maddi yükünü kim sağlayacak?

Eğitimin gün geçtikçe ticarileşmesi, eğitimi kalitesini de gittikçe düşürüyor. Bundan 10-15 yıl önce yurt dışına gitme hayali olan gençlerin oranıyla şimdiki karşılaştırsak şu an çok daha fazla gencin yurt dışına gidip, orada çalışmak gibi bir hayali var. Ne yazık ki bu hayaller yurt dışında mühendis olmak, doktor olmak, avukat olmak değil. Türkiye'deki gençler yurt dışında garson olmayı Türkiye'de bir mühendis olmaya tercih ediyorlar. Ayrıca Türkiye'den yurt dışına çok fazla beyin göçü var. Yani ülkemize yarar sağlayabilecek birçok insan yurt dışına çalışmaları yapmaya gidiyor ve bu ülkenin gelişimini olumsuz etkiliyor. Oturup bunları konuştuğumuzda ne kadar da stresli, zor bir hayatımız olduğunu fark ediyoruz. Halbuki bu stresi yaşamak zorunda değiliz, ayrıca sosyal olarak gelişemeyen bireyler olarak içimize kapanıyoruz. Birçok psikolojik rahatsızlıkla cebelleşiyoruz. Umutsuzluk bizim en büyük problemimiz. İçinde umut ışığı olmayan insan ne başarabilir ki? Gençlerin içindeki umudu öldürdükleri için bugün çok küçük yaşlarda çok büyük şeyleri düşünmek zorunda kalıyoruz.

Fotoğraf: Pexels

Sırlarım İpte Asılı Kaldı Balım

Sırlarım İpte Asılı Kaldı Balım, sadece bir aşk hikayesi değil; aynı zamanda bir dönemin ruhunu, gençliğin ideallerini ve mücadele azmini yansıtan bir anı kitabı.

Sevil Aracı

Aygün Kevrina'nın, 68 kuşağının gençlik önderlerinden Deniz Gezmiş ile yaşadığı sevdayı anlattığı anı kitabı "Sırlarım İpte Asılı Kaldı Balım", Kor Kitap etiketiyle 2 Mayıs'ta okurla buluştu. Yaklaşık 60 yıl boyunca saklanan bu sevdâ, şimdi bu kitapla samimi bir itirafa dönüşüyor.

Bazı kitaplar vardır, kapağını kapattıktan sonra da etkisi sürer. "Sırlarım İpte Asılı Kaldı Balım" tam da böyle.

Kitap, 1966'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi olan Aygün Kevrina'nın, bir grup öğrenci ile birlikte Dolmabahçe'ye demirleyen Shangri-La adlı Amerikan uçak gemisine yaptığı ziyaretle başlar. Cennet anlamına gelen ismiyle bu gemi, ülkeye cehennemden kapılarını aralamaktadır aslında. Çünkü gemi, dönemin gençliği için emperyalizmin açık bir simgesine dönüşecek, 6. Filo eylemlerine neden olacaktır. Zira 1960'ların ortasında filizlenen gençlik hareketi giderek politikleşmiş, üniversite koridorlarından meydanlara taşarak halkla birleşen antiemperyalist bir mücadele hattına evrilmiştir.

Kevrina ile Gezmiş'in yolları, 1966'nın Aralık ayında Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun karanlık merdivenlerinde keşişir. Aygün'ün merdivenden düşerek yaralanması, Deniz'in onu önce eczaneye, sonra da sahile götürmesi bir aşkın ilk adımlarıdır. Deniz'in "Haydi denize karşı bağır: Tam Bağımsız Türkiye!" çağrısı, bu ilişkinin sadece bir aşk değil, bir ortak mücadele olacağının da işaretidir. İlk bakışla başlayan ve Deniz'in "Güneş gözlerinde batıyor" diyerek dışa vurduğu çekim, kısa sürede derin bir bağa dönüşür.

Kevrina o günlere dair şöyle der:

"Biz devrim ateşi içinde bir sevdâ yaşadık. Bu sevdâ öylesine kolay ve doğal gelişen bir insan gerçeği ki birileriyle paylaşırsak bozulacak, kirlenecek diye ürküyorduk."

Kolektif bir hatıranın eseri

Kitap yalnızca iki insanın duygusal yaklaşmasını anlatmakla kalmaz; aynı zamanda 1960'ların sonunda yükselen öğrenci hareketini, işgalleri, yürüyüşleri, baskılara karşı direnişleri ve devrimci kararlılığı da gözler önüne serer. Üniversite gençliği artık yalnızca kendi hakları için değil; anti-emperyalist duruşla, ezilen halkların sesi olmak için de sokaktadır. Bu süreçte Deniz Gezmiş öğrenci liderinden sembol bir figüre dönüşürken onun insani yönünün ve içsel çatışmalarının en iyi tanıklardan biri de Aygün Kevrina olur.

68 gençliği, sadece üniversite amfilerinde değil, toprağın kavrulduğu kırsal bölgelerde, grevdeki fabrikalarda, köy mitinglerinde ve üretici köylülerin yanında da vardır. Toprak işgalleri ve üretici köylü sendikaları kurma girişimleriyle, Karadeniz'den Ege'ye, Marmara'dan Gaziantep'e kadar uzanan bir halkla buluşma seferberliği içinde olan gençler, "halka gidiş" adını verdikleri bu çabayla yeni bir dünya kurma kararlılığını da ifade ederler.

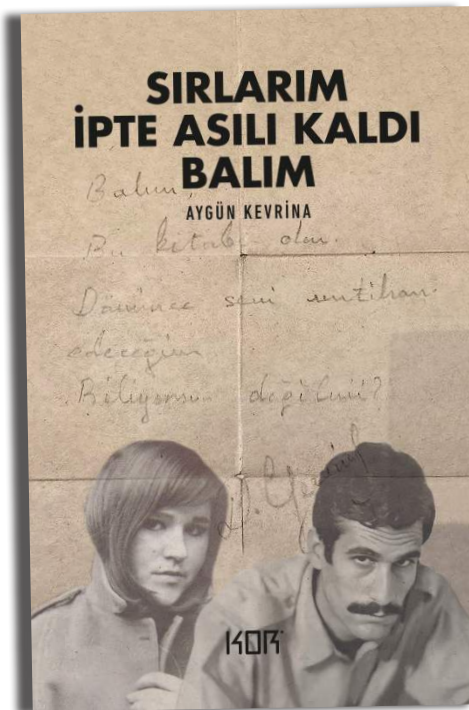
Bu gençler, dönemin koşullarının getirdiği değerlerle birlikte halkın kurtuluşunu düşünürken sevdâyı bile "yük" sayar hale gelirler. Aygün ve Deniz'in hikâyesi de bu atmosferin tam ortasında filizlenir. Bu nedenle bu hikâye, yalnızca iki genç insanın duygusal yaklaşması değil, aynı zamanda bir dönemin siyasal netliğinin ve bunun insanı nasıl şekillendirdiğinin yansımasıdır. "Sırlarım İpte Asılı Kaldı Balım", işte bu ruhun, hem kişisel, hem kolektif hatırasıdır.

Sevda ve mücadelenin panoraması

Kevrina'nın anlatımıyla Deniz sadece "Bizim Deniz" değildir, aynı zamanda bir insan, bir âşık, bir dost ve bir yoldaştır. Deniz Gezmiş'in politik yönü kadar insani yanını da görünür kılan bu kitap, okuyucuya bir aşkın yanı sıra çalkantılı bir dönemin canlı bir panoramasını sunar.

Sırlarım İpte Asılı Kaldı Balım, bir aşkın ötesinde, bir kuşağın cesaretinin, fedakarlıklarının ve tam bağımsız, özgür bir ülke hayallerinin hikayesidir. Aşkın, mücadelenin ve tarihsel tanıklığın iç içe geçtiği bu eser; Aygün Kevrina'nın samimi anlatımıyla, okuyucuyu 1960'ların Türkiye'sine götürürken, Deniz Gezmiş'in daha önce pek bilinmeyen yönlerini de gün yüzüne çıkarır.

Bu kitap, hem tarih meraklıları, hem duygusal derinliği olan hikayeleri sevenler, hem de "Saklı Kalan Deniz"leri keşfetmek isteyenler için kaçırılmaması gereken bir çalışmadır.

Künye

Yazar: Aygün Kevrina
Yayınevi : Kor Kitap
Sayfa Sayısı: 240
Basım Yeri: İstanbul
Basım Tarihi: Nisan 2025

Eğitime
“aile yılı” ablukası:

İtaatkar nesil ve kız okulları

Hazal Vayiç
İzmir

Cumhurbaşkanının 2025 yılını aile yılı ilan etmesi toplumda bir kaygı yarattı. Çünkü 2024 yılı emekliler yılı ilan edilmişti ve emeklilerin yaşam koşullarının geldiği nokta düşünüldüğünde, bu yeni ilan ile ne hedefleniyor sorusu aklara geldi. Aile yılı ilanının üzerinden biraz zaman geçtikten sonra Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin’in kız okulları açma açıklaması da başka bir soru işareti yarattı.

Hükümet, her platformda “güçlü aile, güçlü devlet” vurgusunu ön planda tutuyor. Peki biz emekçiler ve özelde de kadın emekçiler açısından bu vurgu ne ifade ediyor ve aslında neyi hedefliyor?

Aile yılı halihazırda yapboz tahtasına dönen eğitim sistemi ile ilgili hükümetin politikalarına uygun zemini de yaratma çabasıdır. Bu düzende aile ve eğitim politikaları çoğunlukla bireyin refahını ya da toplumsal bir iyi olma halini gözetmez, mevcut güç ilişkilerini sürdürmek ve ekonomik sistemi desteklemek amacıyla şekillendirilir.

Aile yılı ile ilgili yapılan tanıtım toplantıları görünürde toplumu ve toplumda kadının konumunu güçlendirme hedefi taşıyor gibi görünse de derinlemesine bakıldığında ataerkil değerleri ve kapitalist üretim ilişkilerinin sürekliliğini sağlama hedefi taşıdığı görülüyor.

Elşizliği derinleştiren kapı

Aynı durum kız okulları için de geçerlidir. Bakan Tekin’in bu açıklaması özünde karma eğitimin hedef alındığı, kız çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine uygun şekilde yetiştirilmesinin amaçlandığı anlaşıyor. Ancak, kız okulları demek ayrı öğretmen, ayrı müfredat ve nihayetinde kadın ile erkeğin yapacağı meslekleri bile ayırtmak gibi sonuçlara kapı aralayacaktır.

Bir kız çocuğu, herhangi bir nedenle okula gönderilmiyorsa, MEB’in görevi, yasal dayanakları kullanarak çocuğun okula devamını sağlıyor. Çünkü kamu kurumları, ebeveyne karşı da çocuğun haklarını korumak ve refahını sağlamakla yükümlüdür. Bu bağlamda yapılması gereken, kız çocuklarının toplumda kendini eşitçe/hakça var edebileceği bir eğitime erişiminin sağlanmasıdır.

Cinsiyetçi müfredat programları ve ders kitapları, “kutsal aile” ve “makbul kadın” imgeleriyle, çok erken yaşlardan itibaren çocuklara kadının toplumdaki yerinin ev ile sınırlı olduğunu öğretmeye başlıyor. Ders kitaplarında kullanılan içerik ve görsellerde; kadın hep mutfakta, çocuk –hasta ve yaşlı bakımı ile meşgul, ahlaklı iyi bir eş ve anne olarak tasvir ediliyor.

Aile yılı ve kız okulları uygulamasının ortak noktası, sistemin kadın bedeni ve hayatı üzerindeki tahakkümünü çok erken yaşlara taşımaya çalışmasıdır. Bu yaklaşım kadının kamusal alanda eşit bir birey olarak var olma potansiyelini sınırlar.

Hükümetin aile yılı ve kız okulları açma projesinin altında yatan gerçeklik ucuz iş gücüne katılacak, esnek ve güvencesiz çalıştırılacak, ev içi emeği ile sistemin

devamlılığını sağlayacak, çocuk doğurarak sistemin ihtiyaç duyduğu emek gücünü üretecek kadınlar yaratma düşüncesidir. İşçi ve emekçi ailelerinin çocuklarını belli değerlerle yetiştirerek itaatkar ve iktidarın beklediği rolleri yerine getiren kişiler olarak yetiştirmeyi hedefliyor.

Bilimsel eğitim talebi kritik

Okullar toplumsal farklılıkların bir araya geldiği, birlikte dönüşümün mümkün olduğu kamusal alanlardır. Bu nedenle, bütün otoriter ve neoliberal yönetimlerde eğitim sistemi hep müdahale edilmek istenen alanlardan biri olmuştur.

AKP hükümetinin temel hedeflerinden biri, demokratik, laik ve bilimsel eğitimin vazgeçilmez bir parçası olan karma eğitimi ortadan kaldırıyor. Kız okulları açma düşüncesi karma eğitimin tasfiyesinin başlangıç adımı olacaktır.

Sonuç olarak, 2025’in aile yılı ilan edilmesi, kız okullarının gündeme gelmesi kadınların kültürel normlara ve ekonomik çıkarlara göre şekillendirilmesi amacını taşımakta ve mevcut yapıyı korumaya yönelik ideolojik bir işlev üstleniyor. Aile yılı uygulamasının on yıla uzatılması, yükselen kadın mücadelesinin ve taleplerinin ne kadar büyük bir tehdit olarak görüldüğünün göstergesidir.

Biz biliyoruz ki, iktidarın hiç bir projesi emekçi halkların çıkarları için değil; kapitalist sistemin devamı ve patronların çıkarları doğrultusunda şekillendiriliyor. Bu yüzden çocuklarımız için laik, bilimsel ve demokratik eğitim talebimizden asla vazgeçmiyoruz!

Aile yılı ağzımızın tadını kaçırdı

Fatma Koç
Adana

Devletin tanımladığı ve kabul gördüğü şekilde evliliğini sürdürememiş, çocuk doğuramamış, dolayısıyla hiç “aile” olamamış biri olarak bu yazıyı yazmak bana düşünce, bu yazıdan ne çıkacak ben de bilmiyorum.

Hatırlarsanız, 2009 yılında Roman açılımından sonra Sulukule’de yaşayan Romanlar yerlerinden edilerek Sulukule yeniden imara açıldı. Arkasından Kürt açılımı, Alevi açılımı derken halkımız açılımlardan bir hayır gelmeyeceğini sonunda anladı. Bu sefer de her yılı özel bir ilanla açmaya başladılar. İlki 2024 emekliler yılıydı! Sonrasında emekliler ülke tarihin

en sefil dönemlerini yaşadıklarını söylediler. Veeee geldik 2025’e! 2025 aile yılı ilan edildi. Üstüne üstlük bunu on yıla yaydılar. Bu kadar açılım yaşamış, tecrübe etmiş biri olarak anlıyorum ki yine “bir cisim yaklaşıyor.”

Aklıma 2023 Aralık ayında ekranların önünde höyküre höyküre ağlayan Kuzey Kore Lideri Kim Jong geldi. Doğurganlık oranı düştü diye fişır fişır aktı burnunu, onunla birlikte ağlayıp bayılanlar oldu. Neyse ki biz daha oraya gelmedik. Ama bu görsel şovdan ziyade Jong’un açıklaması daha dikkat çekiciydi; kadınlara “Ulusal gücü korumak için daha fazla çocuk doğurun ve otoriteyi sevecek çocuklar yetiştirin” dedi. En azından niyetini açıkça söyledi, belki karşısında buna itiraz edecek kimse olmadığı için niyetini belli etmekte bir sakınca görmedi.

Devlet eliyle çöpçatanlık

Bizimkiler daha sevgi pıtırıcı açıklamalarla niyetlerinin üzerini örtmeye çalışıyor. Canım ülkem kadınları, haksızlığa karşı birleşik müca-

deyle tepkisini her fırsatta gösterdiği için yine bizimkiler biraz çekiniyor kadınlardan. İşte yok efendim aile kutsaldır, aman efendim gençler evlenin bak size destek de oluruz. Para filan da veririz derken ay aklıma bir şey geliyor. Bu şeye benzemiyor mu çöpçatanlık programlarına. Koca koca adamlar işi gücü bırakmış, insanlar evlensin diye kolları sıvamış. Bir de üstüne üç çocuk yapın diyorlar sanki ev ödevi verir gibi.

“Aile kurmak, onun gözündeki yeni bir devlet kurmak kadar ehemmiyetli bir işti”, Reşat Nuri Güntekin Yaprak Dökümü kitabında böyle yazmıştı. Diziyi izleyenler hatırlar, anne karakteri Hayriye Hanım “Ağzımızın tadı bozulmasın” diye diye aile içindeki tüm çirkinliklerin üstünü örtmeye çalışırken işler çığırdan çıkmıştı. Hah işte, içinde bulunduğumuzda aynen böyle.

Yokluğu, yoksulluğu daha da derinleştirecek; insanları sermayenin kulu, kadınları kölesi haline getirecek hiçbir uygulamayı, hiçbir dayatmayı kabul etmiyoruz. Bununla mücadele ederken de” ağzımızın tadı kaçarsa da kaçsın.

Fotoğraf: Pexels

Bir sezaryen tartışması: Sermaye ne isterse!

Birsen Seyhan

İstanbul Eğitim Araştırma Hastanesi

1 Nisan 2024 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan “Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik’te”, “Tıp merkezinde planlı sezaryen yapılamaz” ifadesi yer aldı.

Aslında tıp merkezleri, “ayakta teşhis ve tedavi hizmetlerinin sunulduğu özel sağlık kuruluşu” olarak tanımlanıyor. Yani buralarda yatarak takip gerektiren hastalıkların tedavisi ile doğum yapılamaz. Yine de bunun “teknik” bir hatadan ibaret olmadığını, Erdoğan’ın “aile ve nüfus on yılı” ilan etmesiyle bu “teknik hata” arasında doğrudan bir ilişki olduğunu biliyoruz. Tıpkı kürtajın

“cinayet” ilan edildikten sonra kamu hastanelerinde fiili olarak yasaklanması gibi. Şimdi de vajinal doğumun “fıtrata uygun” olduğu, doğumun “ilahi bir yaratılış süreci” olduğu söylemlerini duyuyoruz sıklıkla.

İktidarın daha fazla ucuz emeğe ihtiyacı olduğu için ha bire “üç de yetmez beş tane” şarkısını söylediğinin farkındayız. Yoksulluğun, çocuk işçiliğinin arttığı; eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşmanın zorlaştığı bir dönemde yeterli beslenme, barınma, çocuk bakımı gibi birçok sorun ortadayken kadının nasıl doğum yapacağını gündem etmek, ister istemez niyet aramaya itiyor bizi.

Dünya Sağlık Örgütü, doğumların sadece yüzde 15’inin acil müdahale gerektirdiğini bildirmesine rağmen sezaryenle doğum, son yıllarda tüm dünyada artmış durumda. AB ülkelerinde sezaryen oranı ortalaması

yüzde 29. Türkiye ise sezaryenle doğum oranında OECD ülkeleri arasında birinci sırada. Sağlık Bakanlığının verilerine göre 2012’de yüzde 48 olan sezaryen oranı 2022’de yüzde 60’ı aştı.

Peki, cerrahi bir işlem olan sezaryen, tüm risklerine rağmen neden bu kadar çok yaygın? Türkiye’de kadınlar vajinal doğumla ilgili hep endişe verici hikayeler dinleyerek büyüyor. Aile hekimlerinin yoğun nüfusa hizmet vermesi ve yeterli sayıda ebe ve hemşire istihdam edilmemesi; aile planlaması, gebelik ve doğuma ilişkin eğitimlerin verilmemesi, gebe takiplerinin yapılamaması gibi sonuçlara yol açıyor. Kadınlar ilk elden ulaşabilmeleri gereken sağlık hizmetine ulaşamaz durumdayken birçok kamu hastanesinin sağlıklı doğum koşullarına sahip olmaması da endişelerini artırıyor.

Kamu sağlık hizmetinin bu durumda olmasının nedeni olan özelleştirme politikaları, sezaryenle doğumun artmasında önemli bir etken. İktidara geldiğinden beri uyguladığı “sağlıkta dönüşüm” programı nedeniyle AKP, bugün şikâyet ettiği tablonun baş sorumlusu. Bugün teşviklerle çoğalan özel hastaneler kadınlara doğum yaptırmak için adeta yarışıyor. Büyük büyük pankartlarla, cafacalı reklamlarla vaat ettikleri elbette sezaryenle doğum; çünkü hem daha hızlı hem çok kârlı.

Sonuç olarak iktidar her durumda sermayeye çalışıyor: Sezaryenle doğumun önünü ardına kadar açan uygulamalar da özel hastane patronlarının kârı içindi. Şimdi ucuza çalışacak genç nüfusa duyulan ihtiyaç nedeniyle sezaryene karşıymış gibi yapılması da sermayenin kurtuluşu için.

Yasak değil icraat bekliyoruz

Doğum yöntemine dair doğru olan, gebenin ve doktorun tıbbi gerekliliğe göre birlikte karar vermesidir. Bizim talebimiz, iktidarın kaç çocuk doğuracağımıza ve bunu nasıl yapacağımıza müdahale etmeyi bırakıp başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere emekçilerin sağlığıyla ilgili gereken adımları atmasıdır. İşe vergilerimizle oluşan bütçeyi özel sektöre peşkeş çekmek yerine koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerine ayırmakla başlamalıdır.

Kadınların doğum öncesi ve sonrasında sağlıklı bir süreç yaşayabilmeleri için yapılması gerekenler bellidir ve son derece mümkündür:

Kadın üreme sağlığı ve gebelik eğitimleri tüm kadınlara ulaşacak şekilde artırılmalı, gebelik sırasında ücretsiz takip ve destek hizmeti verilmelidir. Bunun için yeterli sayıda kadrolu ve güvenceli ebe istihdam edilmelidir. Aynı şey doktorlar için de geçerlidir. Performans baskısı nedeniyle gebelere yeterli zaman ayrılamaması gibi bir durum söz konusu olmamalıdır. Kamu hastanelerinin koşulları iyileştirilmeli, bütün doğum klinikleri hem vajinal hem sezaryen doğum yaptırabilecek kapasitede olmalı, ağrısız doğum yöntemleri erişilebilir hale getirilmelidir.

“Doğal olanın” zorbalığı

“Hak eşitliği talebi başta olmak üzere demokratik talepler, ekonomik-sosyal güvenceler ve hayatın her alanında kadınların güç göstereceği örgütlü yapılar hayati önemdedir.”

Günsel Uğur

İzmir

Geçtiğimiz aylarda Sağlık Bakanı Kemal Memişoğlu ailenin çocuksuz olmayacağını ilan ettiği yetmezmiş gibi doğal olanın normal doğum olduğuna dair bilirkişi(!) görüşü vererek hayatımızı doğrudan ilgilendiren ideolojik saldırı örneklerinden birini verdi.

Bu söylemler bireysel gaf ya da “yanlış anlaşılma” olarak geçiştirilemez: Bu girişimler sermaye düzeninin güncel ihtiyaçlarını karşılayan sistematik müdahalelerdir.

Emekçi kadınlar olarak kapitalizm koşullarında mülkiyet ve ailenin birbirine sınımsız bağlı olduğunun, birinin sarılsmasının diğerinin varlığını tehlikeye sürüklediğinin farkındayız.

Kapitalistler için daha çok çocuk istemelerinin altında daha çok çocuk işçinin ve ev içi angaryayı üstlenen kadınların olduğunun da farkındayız.

“Çocuksuz aile olmaz” diyenlerin aileyi tanımlarken niyetlerinin kadınlar üzerindeki tahakkümü meşrulaştırmak olduğunu ve çocukları bırakın korumayı; kontrol altına almak istediklerini de biliyoruz.

Unutmadık...

Dünyanın pek çok kapitalist ülkesinde olduğu gibi ülkemizde yükselen eşitsizlikleri gizlemek ve sistemin krizinin yükünü

kadınların sırtına yüklemek için dinsel değerleri, geleneksel aile yapısını ve milliyetçiliği birleştirerek baskı politikalarını artırdıklarını nasıl unuturuz?

Hatırlayalım, ırkçılık, şovenizm, kadın düşmanlığı ve homofobinin teşvihiyle, İstanbul Sözleşmesi karşıtlığıyla başlayan süreç, kadına yönelik şiddetin “meşru” gösterilmesine kadar uzanmadı mı?

Yalnızca evde değil, fabrikada, ofiste, okulda, hastanede sermaye için ucuz ve itaatkar bir iş gücü olarak örgütlenen kadınlara sunulan esnek çalışma biçimleri, ücretli emeğin sömürüsü, güvencesizlik ve bakım emeğinin görünmezliği değilse nedir?

Bugün “şükret, tasarruf yap, idare et, doğur, ses çıkarma” şeklinde karşımıza çıkan her dayatmanın dinsel değerlerle sarı bir sınıf saldırısı olduğunu okumak zorundayız. Çöken sosyal güvenlik sisteminin ve ucuz işgücü ihtiyacının çözümü olarak kadınların doğurganlığı görülmesini, kürtajın fiilen engellenmesini, nafaka hakkının sınırlandırılmasını, çocuk velayeti meselesinin erkek lehine yeniden düzenlenmesi ile boşanma sürecinin zorlaştırılmasını bütün olarak görmemiz gerek.

Bu bağlamda, doğum şeklimize ilişkin sözlere karşı bilimsel açıklamalar, elbette çok kıymetlidir; ancak “Doğal olan normal doğumdur” söylemi, yalnız tıbbi gerçeklerle değil, doğrudan politik hedeflerle ilgilidir. Bu yüzden bugün, hak eşitliği talebi başta olmak üzere demokratik talepler, ekonomik-sosyal güvenceler ve hayatın her alanında kadınların güç göstereceği örgütlü yapılar hayati önemdedir. Kadınların birleşik, sınıf temelli eşitlik mücadelesini kurmak için gücümüz birliğimizdir.

Fotoğraf: Freepik

Halil İbrahim sofrasından değil un çorbasından

“Velhasıl, iktidar halkın kilolarının derdine düşmüş de, bu halk ne yer ne içer diye sormuyor. Bu sayfalarda çokça paylaştık sofralarımızı, çocukların beslenme çantalarını, pazar arabalarını. Biz birbirimizi biliyoruz.”

Cemre Kavuker
Kocaeli

Bahar ayları gelince bir telaş, bir telaş. “Bu yaz bikini vücuduna nasıl sahip olacağım?” Diyetler, detokslar başlar. Bir 5-6 kilo versem yeter. Tüm programlarda, sosyal medyada şok diyetler, yaza hazırlık kamp-ları da anlatılmaya başlar. Çıkar uzmanlar, nasıl kilo vereceğimizi anlatır. Hepimizin bildiği şeyler. Bu sene artık bu işe iktidar da el attı. Köşe başlarına tartı ekipleri koyarak kilomuzu kontrol etmeye başladı. Her an bir yerde bir tartıya zorla çıkarılabilirsiniz. Ya yaza hazır değilseniz?

Şimdi iktidarın başlattığı bu yaz hazırlığı-nın başına dönelim. Sağlık Bakanlığı “İdeal Kilonu Öğren, Sağlıklı Yaşa” kampanyası başlattı. Bu proje ile kentlerde belli yerlerde kurulan stantlarda kilo ve boy ölçümü ile vücut kitle indeksi ölçüyor. Bununla da obeziteye yakın olup olmadığınızı karar

veriyor. Bu kampanya ile amaç, Türki-ye’de obezite ile mücadele etmek. Stant-larda sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite tavsiyeleri veriliyor. Bazı vatandaşlar sağlıklı yaşam merkezlerine yönlendiriliyor. Görüyorsunuz, artık kaçış yok. Ya zayıflayacağız ya zayıflayacağız.

Evdekilerle beslenme listesi

En önemli konu, sağlıklı beslenme. Protein, yağ, karbonhidrat dengesini iyi tutmamız lazım. Madem ülkecek baş koyduk bu yola, artık iktidar da kiloları dert ediyor. O zaman hemen bir liste hazırlayıp haftalık yemek programını yapalım.

Mutfağa girip dolapları açıyorum. Kuru bakliyat, makarna, birkaç sebze, peynir, zeytin, ekmek. Bunlarla

bir öğün programı nasıl hazırlanır diye düşünmeye başlıyorum. Proteini kuru baklagilden alabiliriz. Tavuğu misafir gelince alıyoruz. Ama sürekli misafir de çağıramayız; en az üç çeşit yemek yapmak gerekir. Bir akşam sebze, bir akşam kuru baklagil ile bu haftayı atlatırız herhâlde. Karbonhidratı ekmekten alırız. Beyaz ekmek ama olsun. Öğlenleri iş yerinde çıkan yemek yenir. Sabah da poğaça yerine peynir, zeytin, ekmek ile hallederiz. Daha ne olsun?

“Tamam tamam, çözdük bunu.” diyerek çıkıyorum mutfaktan. Yaptığım yemek listesinin gururuyla yudumluyorum kah-vemi. Kahvenin kalorisi ne kadardı acaba? E ben doyduğumu nasıl anlayacağım? Ekmek yemeden nasıl doyarım?

Fotoğraf: Evrensel

Ekmek yemeden doyulur mu?

Ekmek yemeden doymak meselesi, önemli bir mesele. Anadolu kültürü hamurlu yemekler kültürü olduğu için mi ekmek yemeden doyamıyoruz, yoksa tokluk hissini yaşayacak başka bir şey yiyemediğimiz için mi? Bu sorunun yanıtı, her gün sofralarımıza koyduğumuz tabaklarda, çocukların beslenme çantalarında. Tokluk hissi yaşatsın diye pilavı, makarnayı tepeleme doldurduğumuz çocuklara protein yedirebilmek için bin takla atıyor veliler.

Hepimiz hatırlarız, yemekhanede çıkan portakalı akşam çocuğuna götürdüğünü söyleyen işçiyi. Hangimiz yemekhaneden artan ekmeği, yoğurdu, meyveyi getirmedik ki eve? Küçüklükten başlıyor “Ekmekle ye, doymaz-sın yoksa.” sözleri.

Sonra köşe başında tartılarla kilo avına çıkıyor iktidar. En son ne zaman tavuk yedi-niz? Sabahları kahvaltıda peynir yiyebiliyor musunuz? Sofrada protein, karbonhidrat, yağ dengesini sağlayabilecek şekilde alışveriş yapabiliyor musunuz? Bu soruları sormuyor da, kilo kontrol ediyor. E nasıl tok hissedece-giz, ekmeği kesersek? Velhasıl, iktidar halkın kilolarının derdine düşmüş de, bu halk ne yer ne içer diye sormuyor. Bu sayfalarda çokça paylaştık sofralarımızı, çocukların beslenme çantalarını, pazar arabalarını. Biz birbirimizi biliyoruz.

O kilolar Halil İbrahim sofralarından gel-miyor. Un çorbasından geliyor. Sonra sağda solda tartıdan kaçır hâle geliyoruz. Sanki ki-loların sorumluluğu, tek başına bizim yemek tercihlerimizmiş gibi.

Fotoğraf: DHA

Öğrencilere bir öğün sağlıklı yemek vermeyi Mecliste konuşmayı bile reddeden yüce devletin yürütme örgütü sağlıklı beslenme diye tutturmuştur. Sağlıklı da sağlıklı.

Filiz Gür
filizy63@gmail.com

Yusuf, ince belli bardağına üç küp şeker atıp karıştırdıktan sonra iki hüp çekip arka-sına yaslandı. “Proje üretin diye tutturdular. Bundan güzel proje mi olur!”

O sıralarda Bakanlıkta yüksek mevkilere gelmenin yolu iz bırakan projeler yap-maktan geçiyordu. Yusuf da kara kara “Ne projelendireyim?” diye düşünürken bir akşam eşi diyetisyene gitmek istediğini söy-ler. Yusuf, bu kriz döneminde faizler almış başını gitmişken arabasını değiştirmek için de yok canından para biriktirmeye çalışır-ken diyetisyen lafını duyunca aklı başından

Halimiz Yusuf, Yusuf

gider. Koca gün çay içip proje proje diye sayıklayan adamların onca emeğine yazıktır günahı. Eşini dâhil, kısır günlerinde kar-bonhidratla beslenen bu insanlara acil mü-dahaleden güzel proje mi olur diye düşünür. Bulduğu fikrin güzelliğiyle kendinden geçer, sabahı zor eder. Bundan kelli şehir meydan-larında gözlerine kestirdikleri vatandaşların kilosunu ölçüp beslenme uzmanlarına yönlendirme projesinin düğmesine basmak kalır. Ekmek arasına ekmek koyup yiyen vatandaşların Yusuf’tan da eşinden de müs-teşar olduğu zaman oturacağı koltuktan da haberleri yoktur.

Nice Osmanlar aç

Elde tartı ekmek parası peşinde köşe başında oturan Osman’ın rahatı iyice kaç-mıştır. Beyaz önlüklü insanlar, onun olduğu meydana geleni tartmaya başla-mışlardır. Bakanlık, toplamda 20 milyon ki-şiyi ölçüp tartıp, onlarla ne kadar yakından ilgilendiğini gösterirken nice Osmanlar aç kalacaktır kim bilir.

Ülkede kimsenin aklına hâlihazırda herkesin sağlık takibini yapan aile hekim-liklerinde bu bilgilerin olduğu gelmez. Yine kimsenin aklına lise ve dengi okul-

larda her yıl tüm öğrencilerin boy- kilo endekslerinin ölçülüp sisteme girildiği de gelmez. Sanki bakanlık e- Nabız sisteminde kayıtlı tüm vatandaşların boyunu kilosunu bilmiyormuş gibi davranmaya yeminlidir. Öğrencilere bir öğün sağlıklı yemek vermeyi Mecliste konuşmayı bile reddeden yüce devletin yürütme örgütü sağlıklı beslenme diye tutturmuştur.

Sağlıklı da sağlıklı

Tartıcı Osman, eşi ve reis öyle istediği için dünyaya getirdikleri dört çocukları mis gibi kilo kontrolleri yapıldıktan sonra akşam yardımla gelen paket makarnayı ekmekle yiyor olabilirler. Bakanlığın bu projesini eleştirmek zinhar devletin kutsallığına laf söylemek kimsenin haddine değildir. Bre gafiller! Sosyal devlet sosyal devlet diye eleştireceğinize azıcık devletin şefka-tiyle barışın değil mi? Ama yok, bunlar her şeyin arkasında bir şey arayacaklar! Neymiş, devlet önce aç vatandaşlarını doyursunmuş. Kim aç Allah’a şükür! Maşallah Bakanlığın ölçeceği yirmi milyon insan kesin obezite sınırında çıkacak. Net bu. Yani çıkmazsa ölümünü görün. Tabii önce biz açlıktan ölmezsek...

Kuşatmaya karşı kurtuluşu tartışıyoruz

Didar Geyik

Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi

Gençlik Yaz Kampı'nın kadın çalışmaları atölyesinin ilk ön gösterimini Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirdik. Bu buluşmada; iktidarın "aile on yılı" vizyonunun, dinci-gerici politikaların ve Nureddin Yıldız gibi figürlerin kampüslerde düzenlenen etkinliklere katılmasının genç kadınlar açısından ne ifade ettiği, kadınlara ve LGBTİ'lere yönelik politikaların sistemle bağının neden önemli olduğu ve kurtuluşumuzu nasıl inşa edebileceğimiz gibi konuları tartıştık. Hayatlarımızın kuşatma altında olduğu, çeşitli saldırıların hedefinde bulunduğumuz ortak bir gerçekken, başımıza gelenlerin birbiriyle bağlantısını kurmakta zorlandığımızı da konuştuk. Oysa bu bağlantıyı kurmak; hem sorunlarımızı daha net görmek hem de karşımızdaki yapıyı doğru tanımak açısından kritik öneme sahip. Ancak bu çabadan kaçınmak da oldukça yaygın bir eğilim.

AKP'nin "aile yılı" politikası; ekonomik güvencesizlik ve kadınlar üzerindeki tahakkümün artışıyla kendini gösteriyor. Bu vizyon, Boğaziçi Üniversitesi'ni de doğrudan etkiliyor. Atölyede; kayıym rektör Naci İnci'nin mağdur suçlayıcı ifadeleri, etkin ve işlevli bir Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu için başlattığımız ve 1800 dilekçeyle desteklenen kampanyanın yanıtsız bırakılması, üniversitemizde "aile üniversitesi" adı altında AKP'li belediyelerle yürütülen programlar, istismarı meşrulaştıran Nureddin Yıldız'ın kampüsümüzde ağırlanması ve buna tepki gösteren arkadaşlarımızın polis şiddetine uğrayarak 97'sinin gözaltına alınması ve 6'sının tutuklanması gibi çok yakın zamanda yaşadığımız olayların bu vizyonla doğrudan bağlantılı olduğuna hemfikir olduk. Bu bağlantının nasıl kurulduğu konusunda ise çeşitli fikirler ortaya koyduk.

Sorunlarımız birbirine bağlı

İktidarın gerici karakteri, kadınlara ve LGBTİ'lara dönük politikaların şekillenmesinde önemli bir rol oynuyor. Ancak bu, söz konusu politikaların neden bazı dönemlerde daha da saldırganlaştığını tek başına açıklamakta yetersiz kalıyor. Atölyeye katılan ve bu durumu sorgulayan arkadaşlarımızla daha geniş bir çerçeve kurmak üzere tartışmalar yürüttük. Nüfus politikaları ile birlikte ele aldığımızda; aile kurumunun ve kadının aile içindeki konumunun bu saldırılarla doğrudan bağlantılı olduğunu görmek mümkün hale geldi.

Bir yanıyla da, kendi ailelerimizde yaşadıklarımızı ve bize biçilen toplumsal rolleri konuştuk. Birçoğumuz için "iyi eğitim almak", aile baskısından kurtulmanın bir yolu anlamına geliyordu. Erken yaşta evlenmemenin ve ekonomik bağımlılığın karşısına koyduğumuz "üniversite okumak", bir güvence gibi görünse de; derinleşen yoksulluk, genç kadınları ve LGBTİ'leri bir yandan okurken bir yandan da güvencesiz ve esnek işlerde çalışmak zorunda bırakıyor. Bu durum, başka bir şiddet sarmalına ve başka bir tahakküm ilişkisine sürüklüyor bizi. Farklı yönleri olsa da, tüm bu politikaların ortak sonucu kadınların hayatlarında her anlamda derin bir güvencesizliktir.

Kadınların toplumdaki ikincil konumunu tartışırken, bu durumu daha da derinleştiren ve pekiştiren diğer faktörleri de göz önünde bulundurmak zorundayız. Bunun için yaşadıklarımıza tarihsel bir perspektiften bakabilmek ve sınıfsal karakterini kavrayabilmek gerekiyor. Gerçek bir kurtuluşun yol haritasını çizmek de ancak buradan geçiyor.

Bu ön gösterimde tartıştığımız tüm başlıklar da dâhil olmak üzere; kadınlar ve LGBTİ'ler olarak yaşadığımız sorunların kökenlerini, bugünle ve gelecekle olan bağlarını birlikte değerlendirmek üzere 22. Gençlik Yaz Kampı'nda, kadın çalışmaları atölyesinde buluşalım.

Dans, mücadele, dayanışma

Meriç Yalçınkaya

İstanbul Üniversitesi öğrencisi

Üniversiteli kadınlar olarak, İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Komisyonu'nun mücadele ve dayanışma dolu bir okul yılının sonunda düzenlediği "Yaza Merhaba" partisinde buluştuk. İstanbul'daki birçok üniversiteden kadınların katıldığı bu etkinlikte, ortak dertlerimiz, ortak sorunlarımız ve ortak sevinçlerimiz bir kez daha görünür oldu.

Yılın yarısını geride bırakırken, hepimizin en çok yakındığı konulardan biri "aile yılı" politikalarıydı. Bu yılın aile yılı ilan edilmesiyle birlikte; fili kürtağ yasağı, "normal" olduğuna kanaat getirilen vajinal doğuma teşvik gibi çağ dışı uygulamalarla kadınlar üzerinde tahakküm kurmaya çalışan iktidar, bizi baskı altına almak bir yana, esasen kadınların mücadele pratiğinden ne kadar korktuğunu da gözler önüne serdi.

İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Komisyonu, bu baskılar karşısında sindirilmeye çalışılan dayanışma zeminlerini korumayı ve ortak dertlerimiz ile taleplerimiz üzerine tartışabileceğimiz alanlar açmayı her zaman önceliklendiriyor. Katıldığımız bu "Yaza Merhaba" partisi de, kadınların yaşadığı pek çok durumu konuşma fırsatı sundu.

Dayanışma umut oluyor

Etkinlikte bir arkadaşımız, artan kadın cinayetlerine dikkat çekerek, "aile yılı" adının hakkının verilmediğini, çünkü hiçbir caydırıcı önlem alınmadığını ifade etti. Bir başka arkadaşımız, mevcut ekonomik koşullar göz önünde

bulundurulmadan yapılan evlilik propagandasını oldukça absürt bulduğunu ve nüfusu artırmaya yönelik politikaların yalnızca kadın bedeni üzerinden yürütülmesine duyduğu öfkeyi dile getirdi.

Bir başka kadın arkadaşımız ise "aile yılı"na karşı alternatif bir öneride bulundu: Baskı gören tüm kesimlerin sahiplenebileceği bir "dayanışma yılı." Bu çağırını yaparken, tüm olumsuzluklara rağmen kurulan dayanışma ilişkilerinin ona geleceğe dair umut verdiğini de ekledi.

Yeminimiz

kulaklarımızda çınlıyor

"Aile yılı"nda kadın cinayetlerinin rekor düzeye ulaşması, LGBTİ düşmanlığını kurumsallaştırmaya çalışan yasa tasarılarının hâlâ gündemde olması karşısında, bizleri umutsuzluğa kapılmaktan alıkoyan en büyük etken aynı talepler altında örgütlenebilme özgürlüğümüz oldu. Elbette yalnızca bu özgürlüğü bilmek yetmiyor. Önemli olan, bu bilinci bulduğumuz her alana taşımak, kendimize bir araya gelebileceğimiz alanlar açmak ve haksızlıklara birlikte göğüs germek. Ancak bu şekilde dayanışmamız, yaşayan bir mücadele biçimine dönüşebilir.

Üniversiteli kadınlar, eğlenmek için bir araya geldikleri partilerde bile ekonomik, politik ve toplumsal sorunları konuşarak bu mücadeleye ne kadar bağlı olduklarını bir kez daha ortaya koyuyor. Öyle ki dans ettiğimiz pop şarkıların arasından yükselen "Yaşasın kadın dayanışması" sloganı, adeta birbirimize ettiğimiz bir yemin gibi kulaklarımızda çınlıyordu.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Aşı reddi, komplo teorileri ve gerçekler

“Kaçınılan her aşı, yalnızca kendi çocuğunuzu değil, başka çocukları da riske atmaktadır.”

Prof.Dr. Gülnaz Karatay
Munzur Üniversitesi

İnsanlığın avcı-toplayıcı dönemden bu yana maruz kaldığı bulaşıcı hastalıklar, aşıların bulunması ile önlenabilir hale gelmiştir. Tarihsel akış içerisinde Kara Veba, Çiçek, Lepa, Difteri, Tifo gibi hastalıkların, Antik Yunan ve Mısır medeniyetlerinden başlayarak milyonlarca insanın yaşamını yitirmesine, hatta Hun, Roma, Aztek gibi imparatorlukların yok olmasına neden olduğu bilinmektedir. Kitlelölümlere yol açan bu ağır deneyimlerden sonra, 20. yüzyılda aşıların bulunması tarihi sıçıratan gelişmelerden biri olarak kabul edilir. Günümüze gelindiğinde ise 20'ye yakın hastalığa ilişkin aşılanma mümkün olduğundan, Covid-19'u hariç tutarsak, bulaşıcı hastalıklardan ölüm hızları oldukça düşmüştür.

Hal böyleyken, Dünya Sağlık Örgütü 2019'da aşı tereddüdünü küresel sağlık tehditlerinin en büyüğü olarak tanımlamıştır. Dahası, Covid-19 salgını sonrası bu tereddüdün daha da arttığı, küresel toplumda aşılarla ilgili bilinç bulanıklığı yaşandığı gözlemlenmektedir. Elbette bu bulanıklık durduk yere ortaya çıkmamıştır; küresel ekonomi politikaları ile bilim, ticaret ve siyasetteki tekelleşmenin yarattığı güvensiz

Fotoğraf: Pexels

ortamdan aşılar da nasibini almıştır.

Aşı tereddüdünün çocuklara etkisi

Bugün aşı reddine varan aşı tereddüdünün en önemli domino etkisi çocukluk çağı aşılarında yaşanmaktadır. Yaşadığım bölgede aile hekimliği birimlerinde çalışan hemşire ve hekimler, aşı retlerinin giderek arttığına işaret etmekte; özellikle yeni uygulamaya konulan 6'lı karma aşı programı ile bu tereddüdün daha da artabileceği yönünde endişe taşımaktadırlar. Daha bir asır öncesinde veremin, kızamığın, sıtmanın toplumun ne kadarını yok ettiği bilgisinden habersiz, “doğanın hâkimi insan” aldatmacası içinde aşılarla kolayca sırt çevrilebilmektedir.

Aşı reddine bireysel kararların ötesinde bakabilmek

Bebek ve çocukların sağlık haklarına ilişkin kararlar her ne kadar ebeveynlere ait gibi görünse de, bulaşıcı hastalıklar söz konusu olduğunda bu karar bireysel tercihlerin (ne kadar tercih olduğu da tartışmalıdır) ötesine geçmektedir. Son yıllarda kızamık, menenjit ve tüberküloz vakalarındaki artış, toplumsal bağışıklığın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Toplumda bağışıklık sistemi baskılanan ilaçları kullananlar, tedavi sürecinde olduğu için aşı olamayanlar, gelişimsel gerilikleri olanlar ve yoksulluk nedeniyle bağışıklığı zayıf kalan çocuklar; ayrıca yaşlılar ve engelliler düşünüldüğünde, aşı tereddüdünün toplumsal maliyetinin ne kadar büyük

olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Kaçınılan her aşı, yalnızca kendi çocuğunuzu değil, başka çocukları da riske atmaktadır.

Aşılar ve kalp sorunları arasındaki ilişki

Ülkemizde her beş yetmişinden biri vaktinden önce yaşamını yitirmektedir. Bu ölümlerin yaklaşık yarısı kalp krizi ve felçlerden kaynaklanmaktadır. Post-Covid döneminde kalp krizi ve felce bağlı ölüm riskinin, pandemi öncesine göre daha yüksek seyrettiği dikkat çekmektedir. Bu ilişki bilimsel platformlarda yeterince güçlü biçimde açıklanamadığı için toplum, bu boşluğu komplo teorileri ile doldurmaya çalışmaktadır. Oysa İngiltere'de 3-4 yıllık takip verileri (en azından şimdilik) Covid-19 aşılarının pandemiye hafiflettiğini ve ölüm riskini azalttığını; Covid-19 sonrası uzun dönemde kalp hastalığına bağlı ölüm riskini de önemli ölçüde düşürdüğünü göstermektedir. Aşısız bireylerde hastalık ve ölüm riski 2021 yılında 32 kat, 2022 yılında 38 kat daha yüksek iken, aşı tekrarı yaptırmayanlarda ölüm riskinin 6 kat fazla olduğu bildirilmektedir. Avrupa Kalp Dergisi'nde 2025 yılında yayımlanan bir çalışmada ise, tam aşılanmanın kardiyovasküler hastalık riskini önemli ölçüde azalttığı vurgulanmaktadır. Elbette Covid-19 aşıları ideal sürede ve prosedürlerle geliştirilememiş, komplikasyonları yeterince gözlemlenememişti. Ancak bu verilerle birlikte aşı karşıtlarının “şapkayı önüne koyup” yeniden düşünmeleri gerekmektedir.

Güneş ve deri sağlığı

Dr. Nilgün Bahçetepe
Dermatoloji uzmanı

Yaşam kaynağımız olan güneş ışığı kaynaklı ultraviyole (UV) ile deride sentez edilen D vitamini, özellikle kas ve iskelet sistemini korur, kişinin psikolojik olarak kendini iyi hissetmesini sağlar. Güneş ışınlarına fazla maruz kalmak ise yanık, deri kanseri, deri yaşlanması, katarakt ve bazı cilt hastalıklarına neden olabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, sağlık sorununa yol açmayacak şekilde en az düzeyde güneş kaynaklı UV'ye maruz kalma dikkat edilmesini, yüksek miktarda maruz kalmanın çok daha büyük ve tehlikeli sonuçlara yol açabileceğini vurgulamaktadır.

Bronzlaşmamış, iki avuç içi bü-

yüklüğü kadar bir bölgenin günde 10-20 dakika kadar, güneşin dik geldiği saatlerde güneşe maruz kalması ile günlük D vitamini ihtiyacı karşılanmaktadır. Artan yaşla birlikte deriden D vitamini sentezi de azalır.

Çocukluk çağında, bir ya da daha fazla su kabarcıklı güneş yanığı geçirmek, kişinin deri kanseri geliştirme olasılığını iki kattan fazla artırır. Kişiler tüm yaşamları boyunca alacakları toplam UV'nin yüzde 50'sine yaşamlarının ilk 20 yılında maruz kalmaktadır. Bu nedenle özellikle çocukların güneşten korunması, ileri yaşlarda gelişebilecek deri kanserlerinin önlenmesi açısından çok önemlidir.

Güneşin zararlı etkilerinden korunmak için, ultraviyole B'nin en fazla yeryüzüne ulaştığı zaman

aralığı olan 10 ile 16 arasında, zorunlu olunmadıkça güneş altında bulunulmamalıdır. Ayrıca gölgede ve bulutlu havada da ultraviyole maruziyetinin olduğu; kar, beton, asfalt, cam, kum, deniz gibi güneş ışığını yansıtan yüzeylerin bulunduğu alanlarda da dikkatli olunmalıdır. Yüzü ve boynu tamamen örten, siperi en az 10 cm olan, güneş ışınlarını geçirmeyen şapkalar kullanılmalıdır. UV-A ve UV-B güneş koruması sağlayan, gözü çevreleyen güneş gözlükleri tercih edilmelidir. Güneşe maruz kalmadan 15-20 dakika önce, UV-A ve UV-B'ye karşı koruma sağlayan, geniş spektrumlu, güneş koruma faktörü (SPF) en az 30 olan güneş kremleri sürülmeli; güneş kremleri her dört saatte bir, terleme ve suyla temas durumunda ise daha sık yenilenmelidir.

Fotoğraf: Pixabay

“Giderlerse gitsinler” demek bu kadar kolay mı?

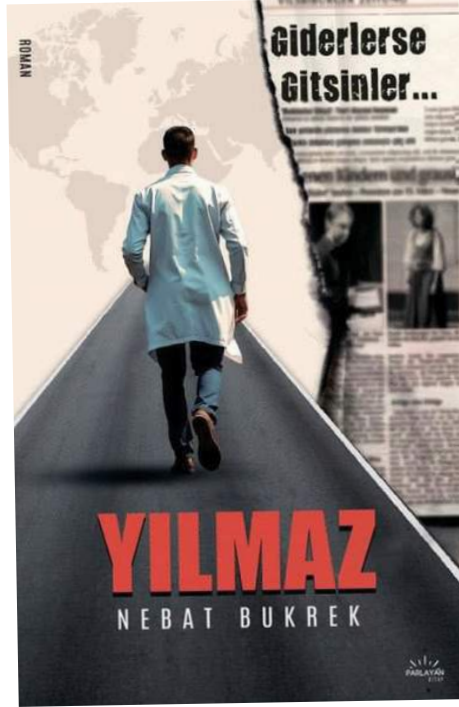
Selin Kurşun
Ankara

“İnsan sadece insanlarla duygusal bağ kurmaz. Yaşadığı mekanın, fiziki çevrenin de insan üzerinde özel bir yeri vardır. ‘Giderlerse gitsinler’ demek bu kadar kolay mı?”

Nebat Bukrek, “Gündemlerin hızla değiştiği, her şeyin ışık hızıyla tüketildiği zamanlardan geçiyoruz” diyerek son yıllarda yaşananların hatırlanmasını istediği için yazıyor Yılmaz’ı. Roman bir ailenin yaşantısına dair genel bir bakış sunarken karakterlerin kaygılarına, beklentilerine, taleplerine de değiniyor.

Kendini unutmak

Kitabın büyük bir kısmı Almanya’da doktorluk yapma kararı alan Yılmaz ve ailedeki bütün yükü omuzlarına alan annesi Nehir arasındaki diyaloglarla geçiyor. Nehir, hem evdeki iki oğlunun sorumluluğunu hem yurt dışına çıkan oğlunun sorumluluğunu sırtlanarak kendini unutan, evdeki her türlü ihtiyaç için kendi hayallerinden vazgeçen bir kadındır. Köyde öğretmenlik yaparken İstanbul’a atanan bir öğretmenle evlenme kararı alıyor.

Bu kararının arkası ise cesur bir hayale yaslı: Yeniden sınava girip gazeteci olmak. Ancak evlilik sandığı gibi hayallerine kavuşmasını sağlamıyor. Eşi Şadan’ın “Üniversiteye ya-

zıldın, tamam dedim ancak yarışmalar, yazmalar...” diyerek Nehir’in ideallerinin önüne geçmesiyle birlikte hayatının akışı Nehir’in hiç de istemeyeceği bir şekilde ilerliyor. Öyle ki yıllar geçtiğinde kendini tanıyamıyor; ne zaman cesaretinin kırıldığını, ne zaman kendinden vazgeçtiğini bile anlayamıyor. Aile içerisindeki bütün sorumlulukların kadınlara yıkılmasının ağırlığı Nehir’i oldukça yıpratıyor, kendi için bir şey yapamaz, hayal kuramaz oluyor.

Kendini kurtarmak

Üç çocuğundan en büyüğü Yılmaz. “Giderlerse gitsinler” dendiikten sonra yurt dışına çıkma kararı alan hekimlerden biri. Aslında yurt dışına çıkmanın “kendini kurtarmak” olmadığını romanın sonunda Yılmaz’ın verdiği kararlarla görüyoruz. Yabancı olmaktan kurtulamadığı Almanya’da yaşadıkları en sonunda ona şunu dedirtiyor: “Satılıyorsa memleketimin en gözde yerleri, kazılıyorsa dağı taşı, yanıyorsa ormanları, değer görmüyorsa doktorları varsın ben de içinde olayım.”

Yıllarca pek çok kaygısı olan oğlunun en büyük destekçisi, her kötü anında aradığı kişi elbette annesi Nehir. Kendisi umutsuzken bile çocuklarına umut vermeye çalışıyor, on-

ları tamamlamaya çalışırken kendi tükeniyor. Evde yalnızca televizyon izlerken varlığını anlayabildikleri eşi Şadan, çocukların ihtiyaçlarını Nehir’in halledeceğini bilmenin rahatlığıyla yaşarken geceleri uyuyamayan Nehir bu rahatlığı anlamakta zorlanıyor. Kendisini, hayallerini hatırlayıp yeniden yazmaya başladığı zaman ise yaşadığı bir travmaya denk geliyor.

Kendini suçlamak

Nehir’in en küçük oğlu Ahmet, yaştlarının gerisinde. Nehir bu durumu aşmak için çok çaba gösterse de yetemediği çok oluyor, oğluna yetemediğinde kendini suçladığı da. Pandeminin hayattan kopardığı Ahmet’in ölümü Yılmaz’ın hayata bakışını da değiştiriyor. “Ya beraber çözümün bir parçası oluruz ya da...” dediği noktaya gelmesinde Almanya’da yaşadıklarının payı kadar kardeşini öldüren koşulların da payı var.

Nehir oğlunun kaybıyla birlikte, kırılan bir ayna birleştirilse bile nasıl eskisi gibi oluyorsa, yolunda devam etse de bu acıyla yaşıyor. Yeniden yazmaya başlayan Nehir’i bekleyen son ise ülkenin başka bir gerçeği oluyor. Bu karakterlerin yaşamışlıkları ifade ettiğini, yanı başımızdan bildiğimiz gerçeklikleri yansıttığını söylemeye gerek bile yok.

Bir distopyanın içinde miyiz?

Fahrenheit 451 ve Çalınan Dikkat

Dilşah Beyköylü
Ankara

Geçtiğimiz ay kitap kulübümüzde Fahrenheit 451’i tartıştık. Ray Bradbury’nin distopik dünyası üzerine düşünürken aynı dönemde kişisel olarak okumakta olduğum “Çalınan Dikkat” ile arasında şaşırtıcı benzerlikler fark ettim. Biri edebi bir kurgu, diğeri bilimsel bir inceleme olsa da ikisinin de insanın düşünme ve hissetme biçiminin nasıl köreltildiğine dair ortak bir derdi vardı. Bu yazı, o farkındalığın ve kafamda çakılan “Acaba biz de bir distopyanın içinde miyiz?” sorusunun bir sonucu olarak ortaya çıktı.

Kitapların yasaklandığı bir dünya

Bradbury’nin distopyasında insanlar mutsuzdur. İnsanlar ekranlarla çevrilmiş; doğayla, birbirleriyle ve kendileriyle olan bağlarını kaybetmiş; derin düşünceden uzaklaşmıştır. Uyuyabilmek için ilaçlara, rahatlaya-

bilmek için hız ve şiddete başvurumaktadırlar. Kitaplar ise tüm bu düzene tehdit olarak görülmemektedir. Çünkü kitaplar düşünmeyi, sorgulamayı, empati kurmayı teşvik eder.

En çarpıcısı, bu kitap yasaklarının tepeden inme bir zorbalıkla değil; halkın kendi rızasıyla başlamasıdır. İnsanlar düşünmenin yarattığı rahatsızlıktan kaçmak için kitaplardan uzaklaşmıştır. Bilgi özetlerin özeti haline getirilmiş, anlam kaybolmuş, içerik yüzeyleşmiştir. Sonunda kitaplar tamamen yasaklanmış, onları gizlice saklayanlar ihbar edilmiştir. Toplumun baskın duygusu, sessiz bir boşluk ve sahte bir huzurdur.

Dikkatin kaybı

Johann Hari’nin “Çalınan Dikkat” kitabı ise bugünün dünyasında dikkatimizi nasıl sistematik şekilde kaybettiğimizi anlatıyor. Sosyal medya, bildirimler, hız kültürü ve sürekli değişen içerikler odaklanmamıza izin vermeyen bir zihinsel ortam yaratıyor. Hari’ye göre bu du-

rum, bireysel bir eksiklik değil; sistemsel bir sorun.

Uyarılarla dolu bu düzende zihin sürekli tetikte, insanlar yorgun, sabırsız, huzursuz ve yalnız. Kitap okuyamamak, derin düşünmemek ve empati kuramamak yalnızca kişisel kayıplar değil; toplumsal olarak da büyük bir soruna işaret ediyor. Çünkü dikkat becerisi olmadan demokrasi işlemez, küresel sorunlara odaklanmak mümkün olmaz.

Hari, bu dikkat krizinin temelinde “gözetim kapitalizmi” olduğunu söylüyor. Platformlar, kullanıcıların zaafalarını öğrenerek onları bağımlı hale getiriyor. Tıpkı Fahrenheit 451’de ekranların insanları teslim aldığı gibi bugün de ekranlara tutsak yaşıyoruz. Fakat bu kez yasak yok; aksine, her şey sonsuz özgürlük görüntüsüyle paketlenmiş.

İki kitap, tek gerçek

“Fahrenheit 451” kurgusal bir distopya, “Çalınan Dikkat” ise gerçek verilerle örülmüş bir analiz. Ama ortak noktaları; in-

sanı düşünceden, empati kurmaktan ve gerçeklikten uzaklaşan bir sistemle karşı karşıya olmamız. Bradbury’nin hayal ettiği karanlık gelecek, günümüzde sosyal medya algoritmaları, zihin kirliliği ve dikkat dağınıklığıyla neredeyse birebir yaşanıyor.

Umut nerede?

Her iki kitapta da karanlık bir tablo çizilse de çözüme dair bir umutsuzluk yok. Bradbury’nin romanında kitapları ezberleyen bir grup insan, geleceğe bir parça bilgi taşıyabilmek için direnenler vardı. Hari ise kolektif mücadeleye işaret ediyor. Dikkatin yalnızca bireysel çabayla değil, politik ve toplumsal bilinçle korunabileceğini vurguluyor.

Eğer gerçekten bir distopyanın içinde yaşıyorsak hâlâ çıkış yolumuz var: Kitaplarla sarılmak, düşünmeye devam etmek ve birbirimizle teması yeniden kurmak. Çünkü dikkat sadece kişisel bir yetenek değil; aynı zamanda bir toplumu ayakta tutan temel güçlerden biri.

İşçi kadınlar sermaye saldırısına karşı birleşiyor

Hazırlayan: Elif Turgut

ARJANTİN

Kaynak: Asociacion Trabajadores del Estado

“En büyük bütçe kesintisi” çocukların sağlığını tehlikeye atıyor!

Buenos Aires'teki Juan Pedro Garrahan pediatri hastanesinde çalışan işçiler, hemşireler ve doktorlar, Milei yönetimi tarafından uygulanan sert bütçe kesintilerine karşı bir mücadele yürütüyor.

29 Mayıs Perşembe günü, Garrahan sağlık çalışanları bir günlük grev gerçekleştirdi ve Sağlık Bakanlığı binasına yürüyerek maaş artışı ve daha iyi çalışma koşulları talep etti. Sağlık emekçileri 3 Haziran

Salı günü yeni bir miting düzenledi. Garrahan hastanesi her yıl 600 binden fazla hastaya sağlık hizmeti sunuyor. Karmaşık cerrahi işlemler ve organ nakilleri de dahil olmak üzere pediatrik tıbbi bakımda bölgesel bir merkez. Milei yönetiminin ekonomi programı, Latin Amerika'daki binlerce çocuğun sağlığını tehlikeye atıyor.

Zonanortehoy.com haber sitesine konuşan grevdeki bir doktor şöyle

dedi: “Maaşların yanı sıra, bakım kalitesi de olumsuz etkilendi. Birçok Garrahan çalışanı ikinci bir işte çalışıyor ve bu da onları yoruyor.”

Protesto, Milei'nin “tarihin en büyük kesintisi” olarak tanımladığı ve sağlık hizmetlerini özelleştirme planının parçası olan bütçe politikalarına karşı gerçekleşiyor ve bu politika hastaneyi yok ediyor, diğer kamu hastanelerinde de bütçe kesintilerine gidiliyor.

HİNDİSTAN

Batı Bengal'de çay işçileri temiz su ve maaş hakları için protestoda

28 Mayıs'ta Jalpaiguri'de dört plantasyondan 1100'den fazla çay plantasyonu işçisi, konutlarına temiz içme suyu sağlanması talebiyle protesto düzenledi. İşçiler, yöneticilere arıtılmış su verilirken kendilerinin bu haktan mahrum bırakıldığını belirtti. Ayrıca kıdem tazminatı ödemelerinin tam yapılmadığını ve maaşlarının da geciktirildiğini ifade ettiler.

Bu protesto, Batı Bengal çay işçilerinin devam eden yapısal sorunlarını yeniden gündeme taşıdı. 2024'te Darjeeling'de benzer bir mücadele yaşanmış, işçiler yıllık maaşlarının yüzde 20'si oranında ikramiye talep etmişti. Görüşmeler sürerken hükümetin yüzde 16'lık oranı tek taraflı açıklaması üzerine büyük tepkiler ve grevler yaşanmıştı.

Kaynak: CPI(M) Arşiv

AMERİKA

Hastanede 800 kişilik grev:

Yoksulluk sınırı üstünde maaş, şiddetin önlenmesi komitesi

Providence, Rhode Island'daki Butler Hastanesi'nde yaklaşık 800 sağlık çalışanının 15 Mayıs'ta başladığı grev üçüncü haftasında. SEIU 1199NE sendikası ile hastane yönetimi arasındaki sözleşme görüşmeleri çıkmaza girdi.

Bir sendika yetkilisi, yönetimin düşük maaşlar, artan sağlık hizmeti maliyetleri, daha düşük emeklilik katkısı ve iş yerinde şiddete karşı kurulacak komiteyle ilgili hiçbir ilerleme içermeyen bir teklif sunduğunu açıkladı. Grevciler arasında hemşireler, ruh sağlığı ve sosyal hizmet

çalışanları, idari personel, temizlik ve mutfak personeli yer alıyor. Bu, hastanenin 37 yıldaki ilk grevi.

Grev sırasında en büyük gerilim, yönetimin sağlık sigortası tehdidi oldu. Gönderilen bir mektupla, 31 Mayıs itibarıyla sağlık sigortalarının sona ereceği bildirildi. Hastane Başkanı Mary Marran, görüşmelerin 4 Haziran'da yeniden başlayacağını duyurdu. Aynı gün, grevdeki işçilerin yerine kalıcı personel alımı için ilan verildi. Sendika, bunu açık bir grev

kırcılık hamlesi olarak değerlendirdi.

Grevdeki işçiler yoksulluk sınırı üstünde maaş, yeterli personel, iş yerinde şiddete karşı etkin önlem mekanizmaları ve tüm çalışanlar için tanımlı emeklilik hakkı talep ediyor.

Butler Hastanesi, Care New England tarafından işletiliyor ve Brown Üniversitesi Psikiyatri Bölümü'nün ana hastanesi. Kuruluş, 2025'in ilk çeyreğinde 3,4 milyon dolar faaliyet kârı açıkladı. Başkan Marran'ın yıllık maaş ve tazminatı 575 bin doları aşıyor.

Dünyada işçi haklarına saldırılar büyüyor!

2025 ITUC Küresel Haklar Endeksi, işçi haklarının dünya genelinde ciddi biçimde gerilediğini ortaya koydu. Özellikle Avrupa ve Amerika kıtaları, endeksin başladığı 2014 yılından bu yana en düşük skorlarını aldı.

İSKOÇYA

Bakım işçileri ulusal grevde: 'Geçinmek istiyoruz'

Enable Scotland bünyesinde çalışan yüzlerce bakım işçisi, tutulmayan maaş artışı sözleri nedeniyle beş gün sürecek bölgesel bir grev başlattı. 29 Mayıs'ta East Renfrewshire'da başlayan grev, 12 Haziran'da İskoç Parlamentosu önünde ki protestoyla sona erecek.

İskoç hükümeti, 2025-26 için ayrılan 125 milyon sterlinlik bütçeyle saatlik 12,60 sterlinlik «gerçek geçim ücreti» vaat etti. Ancak Unison sendikası, hükümetin verdiği sözleri tutmadığını, çalışanların maaşlarının giderek eridiğini belirtti. Birçok çalışan yoksulluk sınırında maaşlarla ağır sorumluluklar üstlenmek zorunda kalıyor. Sekiz yıldır Enable'da çalışan Anna Baird, “İşimizi seviyoruz ama artık dayanacak gücümüz kalmadı. Sözler verildi ama hiçbir şey değişmedi” dedi.

En kötü 10 ülke arasındayız

■ Bangladeş, Belarus, Ekvator, Mısır, Eswatini, Myanmar, Nijerya (yeni), Filipinler, Tunus ve Türkiye, işçiler için en olumsuz koşullara sahip ülkeler arasında gösterildi.

■ Orta Doğu ve Kuzey Afrika, 4,68 puanla en kötü bölge oldu.

■ Avrupa, on yıl içinde endekste en fazla puan kaybeden bölge

olarak dikkat çekti.

Temel hak ihlalleri

■ Ülkelerin yüzde 87'sinde grev hakkını, yüzde 80'inde toplu pazarlık hakkını ihlal etti.

■ Yüzde 72'sinde adalet erişim kısıtlandı – bu, endeksin bugüne kadarki en kötü düzeyi.

■ Yüzde 75'inde işçilerin sendika kurma ya da sendikaya katılma hakkı, yüzde 74'ünde ise sendikaların resmen tanınması engellendi.

■ Yüzde 45'inde ifade ve toplanma özgürlüğü kısıtlandı.

■ 71 ülkede işçiler tutuklandı, 40 ülkede şiddet gördü.